

Egy egész fogsor 55 forint

Egy műfog 10 forint

GRÓSZ LAJOS

a nagyérdemű közönségnek legjobban berendezett fogtechnikai műtermét ajánlja, hol is teljes jótállás mellett mindennemű

műfog és fogsor,

valamint műfogszápadlás (Obturator) a legújabb amerikai mód szerint készítenek. Készítenek szoliditása mellett az általa 16 évi gyakorlattal bel- és külföldön szerzett tapasztalatok tanúságára.

Műterem:

Budapest, IV., Magyar-utca 1. sz. a hatvani-utca sarkán. 9808

1884. június. 91. sz. 1884. június.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából megkeresett

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Az Arthur monda-körből: Tennyson idylljei. I. Gareth és Lynette. Angolból. — Szász Károlytól.

A Trojai ásatások ősember-tani jelentősége (III.). — Téglás Gáboról.

Az ingatlan vagyon megadóztatásának fejlődése és mai állása Poroszországban. (I.). — Lukács Bélától.

Az élő anyag és az egyéniség. — Ifjabb Apáthy Istvántól.

Anyja és grófné. (VII.) Regény — Pálffy Alberttől.

A pessimismus egy új bírálójáról. Ambrus Zoltántól.

Értesítő. Pálffy Albert: Eszika kisaasszony professzora — d. — Favaro A.: Galileo Galilei e lo studio di Padova — r. — Der Elementarbildungsgesetz in Oesterreich-Ungarn. — sz. — Nyílt levél a szerkesztőhöz. — Csiky Gergelytől.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80—90 ívnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkét 120 ívnyi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak tudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehetővé teszi a nemzeti-gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 ívnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, fél évre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtár elfogad. Bécsben, Széchenyi György cs. kir. egyet. könyvtár, I. Stefánusz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

HAZAI IPAR

Levélpapír-újdonságok

jelentek meg

RIGLER JÓZSEF EDE

budapesti gyártelepében.

Kaphatók a gyártelep belvárosi raktárában

kecskeméti utca 13-dik sz. a.

Kimerítő árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Gyártelep: VI. rőssa-ut. 55. sugárutól jobbra.

ANDEL J. ÓVSZERE
A MÖLY ELLEN.

Möly elleni óvszerem a legbiztosabb védelmet nyújtja arra, hogy a teli ruhákba, szőrmékbe, bútorokba, stb. a rendkívül kártékony möly be ne fészkelje magát; a leghatásosabb és legalkalmasabb különlegesekből van úgy összeállítva, miszerint annak biztos hatására teljesen számolható.

Ara üvegenként 25, 35, 50 és 70 kr.

ANDEL J.
tengertüli
rovarpora.

Nem tévesztendő össze a közönséges fereggörrel. A tengertüli por direkt készített speciális és

biztos hatású. Alkalmazása új szerkezetű és olcsó 1579

féreg-porzó fecskendő

Által történik. — Az említett por, mondhatni, természetfeletti erővel bír, kiirtja a molokat, bolhát, szabogatókat, munkaféreg, molyt, legyet és hangyaféreg, egyáltalán az egész féreg élet csodálatos gyorsan, biztosan és pedig olyképen, hogy a féregből semminemű maradványt sem hagy vissza. Ara üvegenként, 20, 40, 60, 80 kr. és 1 frt. Egy darab féreg-porzó gép ára 45 kr.

Budapest Török J. gyógyszerésznél, király-utca 12.

Továbbá B. Csaba: Badics. Besztercebányai; Gölner. Brassó; Jekelius. Eger; Köllner. Eszék; Dienes. Kalocsa; Horváth. Kecskemét; Katona. Komárom; Kovács. Léva; Medvecky. Losoncz; Kirchner. Miskolc; Szabó. Gyula. Munkács; Traxler. N. Váradi; Molnár. Pozsony; Pisztor. R. Szombathely; Liska. Szarvas; Rák. Székesfehérvár; 9804 Dehalla. Zólyom: Stech.

Folyó évi augusztus 1-jétől sugár-út 13. sz. Laudon-utca sarkán.

Varrógépek,
a Wheeler & Wilson Mfg. Co.
1872 New-Yorkból
sz. k. udvari szállítótól, csakis
Otto Herman-nál
(O.H.M. C. O. UTÓDA)
Budapest, V. József-tér 5.
Különösen ajánljának
az egyenes tűvel ellátott új
horog-(Greifer)-varrógépek háromféle kivitelben, családok és iparosok részére; mint a jelenkorban legjobban varrógépei, a párisi világkiállításon a legnagyobb díjak „Grand prix” egyikével lettek kitüntetve.

FOLYÉKONY GLYCERIN-CREME

CHUTZ-MARKE

Szeplő, napsütés ellen

maíjfoltok, pörsekenések ellen

9935

HAUT.

A folyékony glycerin-creme sikerült egyesítése a legártatlanabb szereknek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét tartják. Ez eltér az eddig közönségesen használt glycerin-illatszerekétől, melyek a glycerinon kívül semmi nem hatályos részeket nem tartalmaznak. Ara frt 1.20.

Legfinom. glycerin-szappan
glycerin és illatos növényekből, kitűnően tisztít és élénkíti a bőrt, és a finom piperezsappan minden kívánt előnyeivel bír. Darabja 35 kr.

Párisi hölgypor (legfin. poudre de riz)
a bőrnek leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. — Hölgyeknél, úgy férfiaknál is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr., (fehér és rózsaszínű) tollal 1 frt.

Kézmosó-por
mandula-szappan és spermaceóból készíttve, a legártatlanabb arc- és kézbor-tisztító szer. — Egy doboz ára 50 kr.

Rouge végétal arcpirosító, ára 50 kr.

Török József gyógyszerésznél, Budapest, király-utca 12.
Hamisított párisi hölgypor-tól óvakodni tesék. Csak az tekintendő valódnak, melynek dobozán, valamint használati utasításán a fenti védjegy látható.

Földbirtokosok figyelmébe

ajánlom Champlain szálkás, Deffance kopasz tavaszi amerikai tiszta búzát vetésre, kiesiben egy nagyban, 15 frtért o. 6. métermázsáját; az összeg előleges beklódása vagy előleg fizetése mellett utánvéttel. A buza készen lesz, ha az idő kedvező, július vége felé, és a vevőnek tetszése szerint küldhetem szét. A nyomtatás lóval történik, mert a gép összetörte a szemet, s így vetésre nem alkalmas. A t. vevőknek figyelmébe ajánlom sietősen intézkedni, nehogy rendelményekkel elkészenek. Mint az idejében kívánatra küldtek Legkésőbbi vaantállomások Er-Mihályfalva és Nagyvárad. Termelő: **Rigó Sándorné** Margittán, Bihar megyében. — Az ilyen fajta búza ára a mag-üzletekben 36—40 frtért jegyeztetik métermázsánként.

KWIZDA KÖSZVÉNY-FOLYADÉKJA

évek óta kipróbált, jeles szer

köszvény, csúsz és idegbántalmak ellen.

Jelesnek bizonyult fizamodások, az izmok és idegek feszültsége, vérélfutások, zúzódások, a bőr érzéketlensége, továbbá helyi görcsök (lábikragörcs), idegfájás, s kötelek után szárazított daganatok ellen; főként erősítő szer nagyobb fáradtságok, gyaloglások, stb. előtt és után, valamint elhaldott aggkorban beállott gyöngeségeknél.

Valódi minőségben a következő cégeknek: Budapest nagyban: Török József gyógyszer, király-utca, Strobotenz testv., Thallmayer A. és Seitz, Pillech F. (keresepi udvar); Kochmeister Frigyes utóda.

Fő letét: KWIZDA FERENCZ JANOS
kerületi gyógyszer. és cs. k. udv. szállítónál Kornenburgban.

Egy üveggel 1 frt o. 6.

Ezen kívül a koronaországok majd minden gyógyszer-tárában vannak letétek, melyek a vidéki lapok által időnként közreadásra hozottak. **Szíves megfigyelésül.** E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget, mindig Kwizda köszvény-folyadékát kérni és arra figyelni, hogy ép úgy minden üveg, valamint a carton is a fennebbi védjeggyel van-e ellátva. 709

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent minden könyvkereskedésben kapható.

JÓSIKA MIKLÓS REGÉNYEI.

Olasó kiadás. — Egy-egy füzet 50 kr.

- 1—2. Abafi.
3. Zólyomi.
- 4—6. Az utolsó Batori.
- 7—10. A csehek Magyarországon.
- 11—14. Zrínyi a költő.
- 15—16. A könnyelműek.
- 17—24. II. Rákóczy Ferencz.
- 25—26. Eszther.
- 27—28. A rom titka.
- 29—32. A hat Uderszki leány.
- 33—35. A két barát.
- 36—40. Jósika István.
- 41—43. A zöld vadász.
- 44—49. Egy néger szabadsághős.
- 50—51. Két királynő.
52. Egy kétemeletes ház Pesten.
- 53—55. A szegedi boszorkányok.
- 56—57. A nagyszabados királybíró.
- 58—59. Az első lépés veszélyei.
- 60—61. Akarat és hajlam.
- 62—64. Jő a tatár.
- 65—66. Pygmalion vagy Egy magyar család Párisban.
- 67—68. A rejtett seb.
- 69—71. A tudós leány a.
- 72—74. A gordiusi csomó.

JÓSIKA MIKLÓS BESZÉLYEI

és kisebb regényei.

Új olasó kiadás. — Egy-egy kötet 50 kr.

Az élet utjai.
Élet és tündérhon. 3 kötet.
Viszhangok. 2 kötet.

Jósika Miklós. Két élet. — Kakukszó. Két kötet.

— A két mostoha. Történelmi regény 2 kötet.

— A végváriak. Regény. Három kötet. 3 frt.

Jósika Miklós. Régi és újabb novellák. 4 kötet.

— Regényes képletek. 3 kötet. 2 frt 40.

29-İK SZÁM. 1884.

BUDAPEST, JULIUS 20

XXXI. ÉVFOLYAM.

Különletlen feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 6 +
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt
fél évre 4 +
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
fél évre 3 +
Különletlen feltételekhez a postaiilag meghatározott viteldi is csatolandó.

PEKRY LÖRINCZNÉ PETRŐCZY KATA.

Egy magas műveltségű régi magyar főúri hölgy, mely érzelmű, szelíd, vallásos kedélyű költőnő politikai és irodalomtörténeti jelentőségű alakját kívánjuk ez uttal olvasóinknak bemutatni s viszontagságos hányattásokban gazdag életét megismertetni ama terjedelmes, kimerítő tanulmány nyomán, melyet Thaly Kálmán, a Rákóczi-korszak jeles történetírója e nevezetes nőről.

Petrőczy Kata Szidónia 1658 végén született s a XVII-ik század második s a XVIII-iknak első felében élt s a magyar műköltőnők között, kiknek művei fennmaradtak, tán a legrégibb. Származása igen előkelő. Sarjadéka volt Felső-Magyarország egyik legtekintélyesebb és leggazdagabb családjának, leánya Petrőczy és Kaszavári báró Petrőczy Istvánnak és Késmárki gróf Thököly Erzsébetnek, — a nagyhiű Thököly Imre „kurucz királynak” tehát unokatestvére.

PEKRYNÉ PETRŐCZY KATA SZIDÓNIA.

(A nemzeti muzeumi képtár olajfestménye után rajzolta Kimmach László.)

PEKRY LÖRINCZ.

városait is nyakára gyújtván a megriadt németnek.

Évekig folyt a harczt változó szerencsével. Folyamán a már próbált fiatal vitéz, Petróczy János Leles közelében elesett. Nem soká élte túl a bánatos apa e csapást s a szabadságról híven forgatott kardját a Thököly Imre alatt tábornokká emelkedett ifjabbik fiának, Istvánnak adva át, örök nyugalomra hajtá elaggott fejét.

Katalin szerető szívét érzékenyen sújtá e kettős csapás. Egyetlen még élő fivérével is ellevén szakadva, egyedül férjében s leánykaiban kereste vigasztalását.

De ezt a vigasztalását sem hagyták meg neki. Thököly Imre ugyanis a nem rég elhunyt I. Rákóczi Ferencz fejedelem ritka szépségű és fenkölt szellemű özvegye iránt szerelemre gyuladt s miután érzelme viszonzottatott, Teleki Mihály, Apafi fejedelem mindenható minisztere leányának, kivel Erdélyben még előbb jegyet váltott, gyűrűjét visszaküldte. Teleki e miatt boszut forralván, csakhamar elidegeníté fejedelmi urát az ifjú fővezér hűveitől, a bujdosóktól, Thököly később Erdélyben országgyűlésileg nótázattatott, jóságait elfoglaltatván, másoknak adottak. De Teleki boszuja nem egyedül Thökölyt érte. Még előbb érte a hatalmas tanácsos haragja Pekry Lőrinczet, ki Thökölynek még az eperjesi főiskolából gyermekori kedves pajtása, később Erdélyben legbensőbb barátja s a mellett kedvelt unokanővérének, Petróczy Katának férje volt.

Ráfogá Pekryre, hogy ő is részes volt Bély Pál ligájában s azzal elfogatta, jóságait lefoglalta s tömlőczre vettette. A fényben, gazdagságban, főuri kényelemben nevelt szegény nő egyszerre mindenéből kifosztva s mindenkitől elhagyatva találta magát. Csak istenében s a költészetben keresett enyhülést fájdalmára, szomorú hangulatu költeményekben öntve ki keservét, mint maga mondja:

Csak magamban tartom holtig gyötrelnimet,
Versekkel enyhitem kesértésgemet;
Kinek terjeszthetném elejbe sebmemet
Nincs, — csak sirván mérem irott verseimet...

A hű, szerető feleség könyörgésének végre sikerült a fejedelem szívét meglágyítani, s Pekry Lőrinczet, miután ellene semmi főbenjáró be nem bizonyult, hosszas rabságából kiszabadítani. Jóságait azonban magának tartá Teleki s hogy annál biztosabban maradhasson birtokukban, addig fondorkodott Pekrynek újból törbe ejtésén, míg ez, Cserey szavavaival élve: »megund az a sokat utoljára, kibujdosék Erdélyből s mivel különben Magyarországon elő nem mehet: kénytelenség alatt pápistává lön s grófi titulust adának neki Bécsben, úgy jöve vissza.»

Az eszélyes, tanult, ékesszóló és a körülmenyekkel megalkudni tudó erdélyi főurat jónak látták Bécsben, másoknak példájára, hathatósan fölkarolni s létre jöven a *leopoldi diploma*, — melynek örve alatt Ausztria Erdélyt aztán szépen birtokába keríté, — Pekry Lőrinczet 1692-ben diadalal ígtatták be újra erdélyi birtokaiba s kinevezték Erdély első vármegyéjének, Fejérnek főispánjává és az első székelyszékeknek, Udvarhelynek főkapitányává.

Gróf Pekry Lőrincz most Erdély egyik leg-hatalmasabb főurává lön, ki több ünnepélyes alkalomkor a király személyét is képviselte. De mély vallásos érzületű nejt, ki gyermekeit továbbra is szigorúan a protestáns vallásban nevelé, bántá a fényes méltóságok s a visszacszerzett jólét ára. Határozottan kárhoztatá férje vallásváltoztatását, melyről tudta jól, hogy azt férje csak világi előnyökért tette. Petróczy Kata annyira ment e miatti keserűségében, hogy

könyveket nyomtatott férjének konvertitására ellen, egyet pl. »*A pápista vallásra hajlott lutheránusok lelkek esmérétének kinyja*« cizmmele.

De midőn II. Rákóczi Ferencz diadalmas zászlóit a haza és vallás szabadságáért fölemelvén, Pekry Lőrincz is e zászlók alá esküdt és a német uralom alatt »kénytelenségéből« fölvett katolikus vallást odahagyva, eredeti hitére visszatért, — Katalin ismét íróttolat von kezébe s örömben repeső szívvél írta meg »*A kereszt nehéz terhe alatt elbágyadt sziveket élesztő jó illatú tizenket liliom*«-ot és a »*Jó illatú füstölő igaz szívet*«.

Az 1691-től 1703-ig terjedő korszak legboldogabb időszakaihoz tartozott Petróczy Kata életének. Erdélyi birtokain békén, háborítlan élhetett, családi boldogságban, gazdagon, mint Erdély egyik legelőkelőbb, legtiszteltebb urnéje. Idéjét övéi boldogításának, az egyház és szegények gyámolításának, s kitűnő anyai gonddal ápolott leánykái nevelésének szentelhette. Fiuval nem áldá meg az ég.

De életének ez a boldog szaka sem volt felhőtlen, árnyat vont egére egyetlen bátyjának, Petróczy Istvánnak és unokafivérének Thököly Imrénnek romlása, kik, a haza lehagyott szabadságáért küzdők, mindenöket elvesztve, övéiktől elszakasztva, a hazától távol, idegen nép között számkivetésben voltak kénytelenek tölteni hányattott életüket. A karloviczi béke után Thököly hőselkü nejjével és udvarával Sztambulba, majd Nikomédiába beleebeztetett, míg Petróczy a kurucz hadak maradványával, mint ezek feje, az Al-Dunánál Oláhországban telepítettet le.

Petróczy Kata sokszor siratá utoljára 1685-ben látott testvérbátyját ennek hű nejjével, a szintén irodalmilag szerepelt báró Révay Erzsébettel együtt. Hiába könyörögtek amnesztialtatásáért, hiába vágyakozott a kemény kurucz vezér is övéihez.

1703-ban nagyot fordult a sors kereké a két magyar hazában.

Az ifjú II. Rákóczi Ferencz és gróf Bercesényi Miklós nemcsak Magyarországot hódíták meg Munkácsról a Vág és Morva vízéig, de Erdélyt is elboríták. Rabutin tanácskozási ürügye alatt Nagy-Szebenbe gyűjté az ország főurait s aztán letartoztatá, hogy a forradalomhoz ne csatlakozhassanak. Csak midőn körül már mindent elfoglalt a kurucz, eregeté ki a megbízhatónak látszó katolikusokat, hogy az — ellenforradalmat szervezzék. Ezek közt első volt gróf Pekry Lőrincz, kinek azonban óvatosságából visszatartá nejt és leányait kezesekül.

De az így szabadon bocsátottakat elfogta a Rákóczihoz szító nép s Magyarországra, a fővezérhez vitték, kinek kezébe Pekry, három társával, Mikessel, Szávával, Telekivel együtt, a hódolati esküt letette.

Pekry Lőrincz szívvél-lelékkel lett kurucz s ekkor tért vissza régi hitére is. Rákóczi ezredessé nevezte ki, s mint hadi tapasztalatokban gazdag katonát egyelőre udvaránál tartá, majd Bercesényi táborába küldé, a Vág mellé, hol Pekry többször bizonyítá be vitézségét, míg egy csallókői csatározás alkalmával, miután már két németet levágott, lövést kapott lábába, de még volt annyi ereje, hogy megsebesítőjét pisztolyával agyon löhette. De nyergében sebe miatt megínogván, csak is néhány hű vitézének s Bercesényi híres lovának, melyen ült, köszönheté, hogy életét megmentette.

Sebéből kiépülven, tábornokká lön s az erdélyi kurucz hadak élére küldetett, hol főleg az ő buzgó működésének volt köszönhető, hogy néhány ostromzárolt erősség kivételével egész Erdély kurucz kéze került s hogy az 1704. júliusban Gyula-Fehérvárt nagy számmal egy-

begyűlt erdélyi rendek Rákóczit egyhangulag fejedelemmé választák.

Míg a férj, mint hadvezér és államférfi, ily dicsőséggel szolgált a nemzeti függetlenség ügyének, addig a szegény nő, Petróczy Kata férje elpártolásáért a kegyetlen Rabutin által Nagy-Szebenben, öt leányával együtt, fogságra vettette, kemény őrizet alatt odahagyta. S raboskodnia kellett a sors szeszélyéből épen abban a várban, melyet az ő szeretett férje, vele együtt raboskodó leányainak édes atyja, tartott körülrajzó seregeivel ostromzár alatt.

Pekry mindent elkövetett hű neje és gyermekei kiszabadításáért, váltásádját, foglyokat sűrűn ajánlott Rabutinnak cserébe. De a szívtelen császári marsal, hogy kinceit magának tarthassa, halálra kíváná kizárni a rabságában szélhüdestől ért szerencsétlen asszonyt s egy évnél tovább tartá börtönben a szegény családot s csak midőn Pekryné szélhüdestől reményen felül felüdült, engedett az egyenest Bécsből vett legfelsőbb parancsnak, hogy a sanyargatott családot cserébe báró Fürstenberg császári ezredesért bocsássa szabadon.

Petróczy Kata így valahára szabadá lön, szívére ölelheté férjét, Erdélynek akkor leg-hatalmasabb emberét, szívére ölelheté 19 év óta nem látott egyetlen testvérét, ki 1704 folytán karddal a kezében jött vissza Oláhországból Erdélybe s itt sógoránál, szeretett hugánál Beszterczén megpihenve, Magyarországra ment Sziklabina várába, két évtized óta nem ölelt nejjéhez, Révay Erzsébethez s onnét Trencsénbe, hogy a megboldogult atyjától 34 évvel azelőtt bitorul elfoglalt jóságait átvegye. Megérte tehát sok bujdosása után a most már hatvan év felé közeledő öreg kurucz, hogy ősz fejét legalább néhány éven át ősi fészékben hajthassa le. Kaszavárát Lipót később szét-dulatá, mert Thököly régi tábornoka ennek mostohafia alatt is kihuzá régi jó kardját, Trencsén várát ostromzáról, Rákóczi Ferenczet mint tábornok és szenátor is szolgálván.

Petróczy Katának férje Erdélyben, bátyja Magyarországon harczolt, mint tábornok; két leányát is két ifjú kurucz főtiszt vezette oltárhoz: volt tehát kiért rettegnie a szelid lelkű nőnek. De az ő vallásos lelke meg volt edzve a súlyos szenvedések által, tudott bizni istenében s most is az egeknek halát adva szerencsés szabadulásáért, egy sajátkezűleg gyönyörűen írott levelében mondott köszönetet Rákóczinak érdekében tett fáradozásaiért.

Pekryné az 1705 év folytán leginkább a kies fekvésű Beszterczén tartózkodott leányai-val, míg férje, mint Rákóczi tábornoka, egy lovasezred tulajdonosa, Erdély belső tanácsosa, Fehérmegye főispánja, Udvarhelyszék főkapitánya, a közdolgok után, de főként a táborban járt, az ostromzárolt Szeben és Medgyes falai alatt. Egy ily alkalommal, mikor Szabennél Rabutin kicsapott hadaival hevesen csatáznak, karját oly veszélyesen lötték keresztül, hogy táborozásra hosszabb időre alkalmatlanná vált s Beszterczére kellett vitetnie magát neje és leányai ápolása alá.

Az 1705 november 11-én vivott zsidói szerencsétlen ütközet után Herbeville csász. marsal Erdélyre törvén, azt nagyobb részben elfoglaltá. Pekry nejjével együtt Moldvába szorult s ott kellett bujdosásban töltenie az egész telet. Jóságait otthon az alatt pusztította, égette az ellenség s a családnak Beszterczén hagyott kincsei szintén a császáriak martalékává lönnek.

De márczius havában már ismét honi földön, Rákóczinak huszti várában találjuk Pekryket. Sőt a tavasz kinyitásával Pekry és Károlyi Sándor Magyarországra, Mikes a kibujdosott székelyekkel Moldova felől beütvén Erdélybe,

csakhamar visszahódíták az egész tartományt. Csak Szebenben, Brassóban s néhány kisebb városban maradt német erő, kívül mindenütt kurucz volt az ur.

Ez érdemben Pekryé vala az oroszlátrész, miért őt a fejedelem lovassági tábornokká léptette elő s kinevezé egész Erdély főparancsnokává, a fejedelem után a tartomány első emberévé, Petróczy Kata pedig, a jeles férjre méltán büszke, de ahhoz minden tekintetben méltó nő, Erdélynek legelső asszonya, egy származásra, mint társadalmi állásra, egy erőnyekre, kegyes, tiszta életére, mint szellemére, magas műveltségére nézve. Az ég ez éveket jutalmul engedte megérnie, annyi szenvedései után.

1707. tavaszán Rákóczi a maros-vásárhelyi országgyűlésen fejedelmi székébe ünnepélyesen beigtattatott. A szertartás főszerepét, mint erdélyi fővezér, ez alkalommal is Pekry Lőrincz vitte, a kit szerencsés hadjárataiért kitüntetett, őt a legfőbb katonai méltóságra, tábornagi rangra emelvén. Pekry volt Erdélynek egyetlen marsalja.

Az 1706. és 1707-ik év nem volt szerencsés a függetlenség harczosaira Erdélyben, úgy hogy Pekry kéri levelet intézett Rákóczihoz, szállítatná ki főbb hűveinek nejeit az országból biztosabb helyre. Rákóczi meg is fogadá a tanácsot s Pekry családjának huszti várát rendelé menedékhelyül. A szegény nő akkor oly beteg volt, hogy csak hintóban fekvé vihették ki szertve ápoló leányai. Az egész telet betegen tölté Huszton. De még itt sem érzé magát biztonságban, félve az ellenség hadak betöréseitől. Ekkor a nagy szívű fejedelem Munkács melletti szentmiklósi uradalmát jelölte ki a Pekry-család szálló helyéül s ottani kastélyát a beteg grófnő lakásul.

Petróczy Katának ide költözése vala utolsó bujdosása. Ideges rohamai megújultak, úgy hogy a vágvidéki hadjáratból visszatérő férje már igen súlyos állapotban találá. Az ősz bekövetkeztével pedig, mint a hulló levél, ő is halálra vált, mignem október vége felé (1708) kilehelé angyaljóságu, fenkölt lelkét férje és gyermeke karjai között.

A méltán szeretett és tisztelt, magasztos jellemű nő elvesztését férje nem sokkal élte túl. Neje halála után alig ötödél hónapra ő is utána költözött.

A viszontagságteljes életü hitvespár házasságából öt leánygyermek származott, kik mind fényes nemzetségi, gazdag főuraknak lettek nejei. És pedig Klára Szidónia báró Révay Imrénnek lön neje; Anna Katarina báró Kemény Lászlóné, később gróf Bethlen Elekné; Polixéna báró Dániel Istvánné; Terézia báró Radák Andrásné és Zsófia báró Kemény Sándorné.

Feltűnő, hogy a Petróczy-családból mily számos irónó származott. A sort megnyitja *Petróczy Kata Szidónia*; vele egykorulag sógor-nője, báró *Petróczy Istvánné* született báró *Révay Erzsébet* egy önzerezté imádságos könyvvel. Azután a mult század közepén báró *Dániel Polixéna*, majd 1774-ben ismét ennek leánya, báró *Wesselényi Anna*. Végre a sort Petróczy István dedunokája, az utolsó báró *Calisch* leány zárja be, a ki a jelen század elején Sopronyban élt s néhány német regényt írt.

Legjelentékenyebb valamennyiök közt báró *Petróczy Kata Szidónia*, kinek fennmaradt költeményei igazi költői lélekről tanuskodnak s számára irodalomtörténetünkben előkelő helyet biztosítanak.

A költőnő egyik ivadéka, Rhédey Klára grófnő (báró Radák Istvánné) volt az, ki ozdi könyvtárát gyakorta átvizsgálván, figyelmessé lön egy kis nyolczadrét alakú, pirosfeketés papírkötésű írott könyvre, melynek czimzabláján ez áll:

Petróczy Kata Szidónia tulajdon kezével írott énekei.

Az említett urnó Thaly Kálmán kértére föl küldte neki az eredeti kéziratot, hogy azt felhasználás után az erdélyi muzeumnak adja át. A mi meg is történt.

Az elől csonka kötet négyféle, mind csupa női kéziratból áll, két régebb és két újabb kéztől írva. A tulajdonképi főtartalmat Petróczy Kata »tulajdon kezével« írt énekei teszik ki, melyek harminezhat költeményt foglalnak magokban a nemzeti irónótól. Ehhez járul a második, szintén azon korbéli kézirat, mely ismét kilencz, az előbbiekkal tartalomra, hangulatra és verselésre nézve teljesen megegyező éneket tár elénk, ugyanazon irónó műveit, melyeket, úgy látszik, utolsó hosszas betegsége alatt szerzett s talán valamelyik leányának mondott tollba. Így tehát a könyveske gróf Pekry Lőrincznének 45 versét tartotta fenn.

Mély bensőségű, buzgó, a rajongó vallásosság ama bűnbánó és ajtatosan vezeklő hangján tartott ének vezet be az egészet, ama kor izlésében, mely például Balassa és Rimai e nemű verseinek ama sajátosság, borongó színezetet adja. Látszik is, hogy Pekryné szorgalmasan olvasta Balassát; versei egyenesen a XVI. század e kedvelt lantosának egynemű énekei »nótájára« vannak írva. A költőnő vallásos neveltetése s ily irányvű fejlődött szelleme is rokon e tekintetben a Balassával.

Az ez után következő hosszabb bús éneket, mint tartalma mutatja, akkor szerzé, midőn férje rabságra vettetésén, javai elfoglaltattak. Becses élettörténetileg is; de sokkal értékesebb az erre hovětköző bús ének, a hol a földi hatalmas (Teleki Mihály) ellen az égi hatalmashoz fordul vigaszért.

Megbántott jó Atyám
Tekints, kérlek, reám,
Irgalmas szemeiddel;
Ne nézd büneimet,
Fertelmességeimet,
De légy hozzám jó kedvvel!
Vigasztal meg bűmba,
Egyedül voltomba,
Vigasztalj szent Lelkoddal.

Igy vezeti be a költeményt, melynek folyamán elpanaszolja:

Reám eresztetted
En ellenséget,
Kik engemet tapodnak;
Mert te megaláztál,
S lábok alá adtál,
Azért hatalmaskodnak,
Ujabb rettetéssel
Sok fenyegetéssel
En reám agyarkodnak.

Aztán áttérvén a fölleslegre:

De ez legnehezebb
És legkeservesebb
Háborgatja szívetem:
Javunkat elosztván,
Mindentől megfosztván,
Azzal gyötör engemet —
Hogy fogságban tartja,
Nagy vasban járátja
Tőled rendelt férjemet.

Ha egyszer vidámit;
Viszontag szomorít;
Hol biztat, hol riogat.
Sokszor, hogy már szolgált,
Vét ismét akadált
S igen ajánlja magát,
Hogy megszabadítja...
De meghosszabbítja
Szegény szolgád rabságát.

S én sok siralmimat,
És jajgatásimat
Látja, de csak neveti...
Nem utána járok
Nem szán, hogy fáradok,
Sőt szívét keményíti.

Borongó hangulatu énekek, panaszkok, mély érzelmű elégiák váltakoznak a kis könyvben, azzal a közvetlenséggel írva, mely a gyöngéd női kedély sajátja. Némelyiknek eleje, másoknak vége, némelyiknek a közepéből hiányzik valami, de vannak a kötetében egészen épen maradt költemények is, melyekből egyet ez ismertetés befejezéséül im ide ígtatunk:

Mint sebes szelek zúgási
Tenger vize áradási
Olyan mint vizek folyási
Bánatimnak ujulási.

Jaj nekem szegény fejemnek
Nincs segítője igyemnek.
Sem számója iságegnek.
Igy kell műlni életemnek.

Békességes türés kell hát,
Melylyel vigasztalja magát
Bús szívem, szomorúságát
Bizza istenre fájdalmát.

Véget vetek verseimnek.
Mert nincs bennem bús szívemnek
Vigasztalása lelkennek,
Sőt áradása könyvemnek.

Költeményeiből sokszor a fájdalom, a mély bánat hangja egész szenvedéllyel tör elő:

Oh eszörnyű kesedésem halál!
Ki kezében nyígvásom áll —
Ohajta várlak, s fájdalommal
Várlak... mért kése! — jőjj el halál!

Egyik költeményében bánatát a természet szépségeivel akarná gyógyítani, s a sziklákhöz, erdőkhez, patakokhoz, mezők virágaihoz, repülő madarakhoz fordul:

Szánjakat közzsiklák,
Erdők, kies puszták,
Bánkódjak énnajtam;
Szánjakat meg kérlek,
Mert jaj! bűban élek,
És im, mire jutottam!...
Mezők szép virági,
Vizek friss folyási
Könnyezetek énnajtam!

Erdei sok vadak,
Repülő madarak —
Sok jajszómat halljátok;
Te is csendes Echo
Hallod, hogy gyakran »oh! /
Jön ki számon, s tudjátok
Okát bánatimnak
Gyakor panasznimnak...
Miert, hogy meg nem szántok?

Ha Orpheust régen
Hallgattátok híven,
Hogy kesergett lantjával,
Sőt még Proserpina
Poklok királynéja
Megszánta, s bánatjával
Lágyította szívét,
Euridicéjét
Megnyerte nótájával:

Méltán engemet is
Szánhattok, mert én is
Kesergek jaj! színtelen;
Mind éjjel és nappal
Bús óriám jajjal
Múlnak, és abban véletlen
Mint mély örvénybe,
Tenger mélységébe
Merültem merénytelen...

Nagy kár, hogy e mély bensőséggel s élénk képzelettel írott gyönyörű dal végrésze a könyvből kiszakadt. Legvégül e daltörök van a könyvben:

A Párkák fonsa,
Napjaimnak száma
Valjon mikor szakad el?
Ki soha semmi jót —
Csak gyötrelmet s gondot
Látok, és bús áltemmel
Vagyok megterhelve:
Mintha világ terhe
Nyomna ily szörnyűséggel...

NEHÁNY NAP KORFUBAN ÉS NEHÁNY ÓRA ALBÁNIÁBAN.

RUDOLF FÖHERCZEG TRÓNÖRÖKÖS KELETI UTAZÁSÁBÓL.

(Második közlemény.)

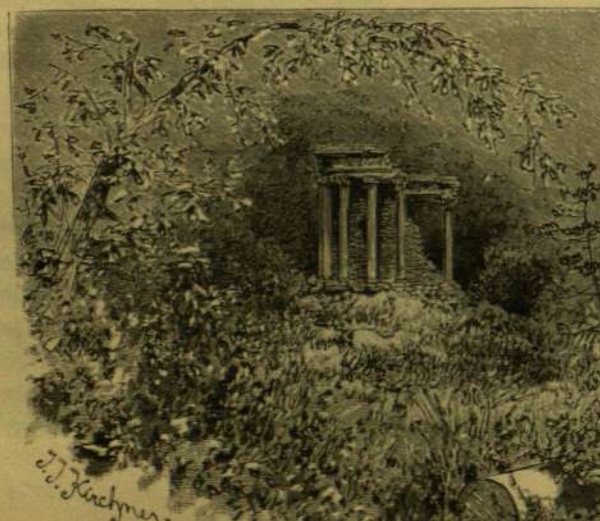

D
erült nyári ej
v volt, melyet
a fődélzetem
kelle tölte-
nünk, merta
kabinokban
elviselhetet-
len volt a

hőség; a távoli zene hangjai s egy-egy közelgő csónak evező-csapásainak csobogása által ringattattam magamat álomba, a honnan édes dalok hangzottak felénk. Majd abbahagytam az elalvási kísérleteket, oly édes volt a felhangzó dal hangja, egyszer közvetlenül hajónk mellett, majd ismét távolabbról hangzott a bájos női hang; eleinte görög daloknak véltem, később ismét olasz dallamokat különböztettem meg. Minden kísérlet, hogy a szép énekesnőt megláthassam, sikertelen maradt, mert a csónak folyvást gőzösünk árnyékában mozgott. Talán jól tette?...

A legközelebbi reggel ismét szép, felhőtlen eget s mindjárt napfeljöttével égető forróságot hozott. Elhagytuk a gőzöst s a kikötő lépcsőjénél bérkocsikba ültünk és a városon át hajtatunk, Kastrades balkézre, dél felé, hagyva magunk mellett. Még az angol korszakból maradt jó országuton gyorsan haladtunk, magános házak s szép kertek közt tova. E fő közlekedési teren eleven élet uralkodott s tömördek falusi nép tódult mezei és kerti termékekkel a korfui piac felé.

Kis kétkerekű kocsikok, gyalog és számaron, csinos és festői alakok mentek el mellettünk. A férfiak, vörös fezzel fejkön, rövid kék ujjasokban, szintolyan bő bugyogóban, fehér harisnyával s csatos cipőkben, gyakran félhosszu száru sarukban; a nők öltözéke nagyon tarka, csaknem túlterhelte, s csak a fiatal lányok közt láthatni egyszerűen öltözötteket, karcsúság egyesülése s felséges összehangja, mely a régi görög szobroknak a magasztos szépséget adja meg; mert bizonyos, hogy a művészet e legnagyobb mesterei mintákat találtak a régi hellén fájban. Korfuban e szép faj a mai napig fenmaradt, s a természet ama felséges alkotásaival ma is találkoznak, melyek a művészetet oly remek alkotásokra lelkesítették.

EGY AESKULÁP-TEMLOM ROMJAI.

is, a tagok arányossága, a gömbölyűség és karcsúság egyesülése s felséges összehangja, mely a régi görög szobroknak a magasztos szépséget adja meg; mert bizonyos, hogy a művészet e legnagyobb mesterei mintákat találtak a régi hellén fájban. Korfuban e szép faj a mai napig fenmaradt, s a természet ama felséges alkotásaival ma is találkoznak, melyek a művészetet oly remek alkotásokra lelkesítették.

Az ut mindkét felén élvezhetjük a bepillantást a buja kerti tájra, tömött eleven gyeppel s minden nemű örökzöld növényzetével, melyeken hosszú hegyes tűskék közt tarka gyümölcsök függenek, a babérbokrokkal, széles levelű kaktuszokkal, narancs- és citromberkével, sűrű szőlőlugosokkal, dinnye- és tökágakkal; nagy kövekkel körülvett, most csaknem egészen kiszá-

radt patakok medrei, egyes források, melyek fölött magas haraszt s más széles levelű növényzet hatalmasodott el, — váltakoznak a törpe és elsatnyult tölgy-cserjékkel s a buján diszló olajerdőkkel, melyekben görcsös öreg törzsek láthatók, míg szürkés-zöld lombozatuk az éneklő madarak különböző fajainak szolgál sátorul.

Az ut most meredeken kezd emelkedni, felséges kilátást nyitva a szigetre, Gasturi hegyi falura s a korfui kék csatornára. Hosszu út után nagyobb helységet érünk; számos mezei lak s csinos kertek gyönyörködtetik szemünket.

Le kell szállanunk kocsjainkról s egy pásztor által kaulozolva gyalog kell áthalatnunk az olajfák, sűrű bokrok és magas fü között, míg nem sokára, nagy kőtemek mellett haladva, a tenyészet határát ér-

FALU KORFUI SZIGETÉN.

jük el. Pusztá köhalmok, durva kőomladvány, magasra nyúló sziklafalak, csak itt-ott szakitva meg egy darab szikár legelő, vagy örökzöld bokrok cserjéi által, következnek most. A forróság irtóztató, pörkölő napsugarak nyaldossák a kopasz kőzetet, s a fehér falakról visszaverődő fény fáj a szemnek. Nagy zöld gyíkok, nyitott szájjal lihegve ülnek, levegő után kapkodva a szikla-tömbökben, s a sok csalógányinak és gyér kék rigónak elmegy a kedve attól, hogy vidám dalát e forróságban hallassa.

Hosszu és fáradságos hegymászás után végre szerencsésen elérjük a Hagioi-Deka (Tíz szent) szikla-csücsát; nagy kutyák mogorva ugatással ugornak az idegenek elé, s a félig romba dől, csak néhány elszáradott olajfa által körüvezett viskóból izmos pásztorok s bájos pásztorok sietnek elő; néhány görög szerzetes, szakállas ősz alakok követik őket, elrongyolott kék csuhákba burkolva, lábaikon ó-testamentomi sarukkal.

Elfogadjuk meghívásukat, megtekintjük a kis, de tiszta görög modoru bucsujáró templomot, izléstelenül ezüstözött szent-kepeivel, sö-

tét byzantin madonnával s túlhalmozott tarka-barka ékitményeivel. A legszebb, kétségkívül, a kilátás. A hegyes hegyesücsről felséges tekintettárral élénk észak felé, a szigetre; zöldelő kertként terül el az előttünk, csak itt-ott szakitva félbe fehér faluk s Korfú város háza által; erdőktől s zöld mezőktől körítve, ott a hol legszelesebb a sziget, emelkedik magasan a sziklás Pantokrator hegye, míg közvetlenül alattunk meredek sziklafalak, sivar kötörmelék-halmazok és sajátos sziklaképződmények sorakoznak egymás fölé, a hegy lábánál pedig a sziget terül el, egyre keskenyedve, a déli csücséig, az Amphipagos fokig. Keletre tőlünk nyugszik a korfui csatorna kék tükre, hasonlíthatatlanul felségebb a legszebb alpi tónál, s mögötte tornyosulnak a fehér, kopár, szeszélyes alakzatú albániai hegyek. Messzi délen Paxo és Antipaxo sziklaszigetei látszanak s mindezt a világoskék jóniai tenger köríti, melynek végtelen nyugalma csak itt-ott szakítja meg egy-egy görög halászcsonak fehér vitorlája. Kék a tenger, kék a felhőtlen ég, s felséges csönd terül el a gyönyörű természeti kép fölött. Egyetlen fuvalom se mocezan, s a dél napja déli verőfénye teljes hevét érezteti. Nagy havasi madarak lebegnek, éles vijjogással, a sziklafalak rovátkai körül s néhány vörhenyes sólyom cikázik, prédát keresve, a mozdulatlan levegőben; különben kevés állati lény mutatkozik e magas légkörben.

VÁSZRA MENŐK.

Miután mohón és soká élveztük e nagyszerű kilátást az alattunk elterülő távolba, végre a hazatérésre kelle gondolnunk. Ösvény nélkül, torony irányában indultunk, s ellankadva a borzasztó hőségtől, csak úgy vonszoltuk magunkat lefelé a durva kötörmelék és sziklatömbök között. Egyetlen paraszt, egyetlen pásztor sem hagyja el a déli órákban árnyas rejtekét s mint vezeklő zarándokok másztunk mi lefelé Hagioi-Deka sivar sziklás oldalán. Még déli órában értük el a falut s egy gazdag görög bájos fekvésű mezei lakában kerestünk hűvöst és enyhét. Ott a fáradt vándoroknak a legszívesb modorban nyújtottak felséges gyümölcsöket s bámulatos üdőség honolt az épen e észlel berendezett helyiségekben. A padlón nagy kölapok, nádszékek, a légmentesen elzárt ablakokban gyékény-függönyök, a magas szobák, mind ez segített a kellemes légméréséket fontartani, s félelemmel gondoltam a gőzösré, mely most mint fűtött kemence vár reánk, kétszeresen áthevítve az egyenesen rátűzött nap-sugarak s a partokról visszaverődő hőség tüze nyilaitól.

tén bir némi érdekléssel, mivel itt a sziget gazdag flóráját kis téren együtt találjuk és a legkülönneműbb fák és cserjék, kivált a tömött babér s a vad mirtusz hizelegnek szemünknek. Ha utunkat a hegy hajlatán folytatjuk, a morajló tenger fölött, csakhamar elérjük a királyi kert végét, mely tulajdonképeni határ nélkül, a körülvé levő vad s buja tenyészetbe olvad bele. Félreeső csöndes helyen, sűrű lombfűzők között, magas fűtől körüvezve állnak egy ódon Aeskulap-templom romjai, a régi hellének elmúlt korára emlékeztetve s világosan bizonyítva, mennyire birt e nép fejlett széperzéssel arra, hogy emlékműveinek a kellő helyet tudja kiválasztani. E pompás helyen a lélek önkénytelen áhitatra buzdul s még a minden orvosok istenének is kész hő imával áldozni.

Most a tenger felé visz alá utunk s csakhamar elérjük a szűk bejáratát a most már elposványosodott s tószzerűen elterült kalikioi kikötőbe. Régesrég volt, hogy a hajók itt menedéket találtak; a most már elzátonyosodott lagunák fölött emelkedett a régi város, melynek néma romjai, már nagyon is megfogyatkozva,

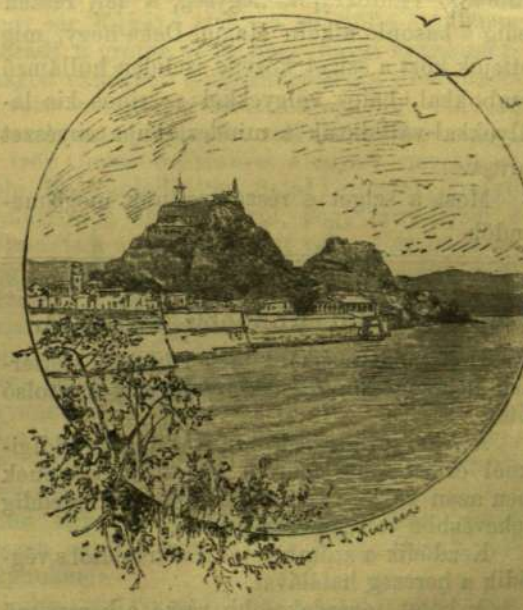
A HAGIOI-DEKA MEREDEKJE.

alig mutatják az utasnak az egykori virágzás és műveltség helyét. Most már csak halászházak és vadászok keresik föl az uszó és röpülő vadtól hemzsegtő tájat.

A bejárat előtt, de még egészen a nyílt tengerben, két kishajó áll; egyikök Odüsszeuszre s halhatatlan énekesére, Homérre emlékeztet. Árnyas uton, olajerdők közt, térünk vissza Kastradesbe, szemlélve két oldalt az ó-görög és a velencei építkezések különböző maradványait, különösen a Mária-Palaopolis templomának korinthisz oszlopok által tartott portálját.

Délután csinos kirándulást tettünk Korfuból.

Az ut eleinte a kalikioi polioi öböl görbületén vezet körül, aztán közelebb vonul a tengerparthoz, s folyvást délirányban haladva, csakhamar elérjük a narancskertet, mirthusz s egyéb mindenféle bokrok és olajfák közt festőileg fekvő Gasturi nevű hegyi falut. A tekintet innen a tengerre, a száraz tulsó partjára, vissza a közellevő Hagioi-Deka hegységre, s a jól művelt és buja tenyészetrel borított vidékre, a lépcsőzetesen emelkedő falura, fehér, tiszta, olasz ízlés szerint épült házaival; valamint az ethnografiailag érdekes észleletek, melyekre e vidék népessége közt annyi alkalmunk nyílik: mindez a legjutalmazóbbak egyikévé teszik e kirándulást.

A KORFUI CITADELLA.

Az ut itt kigyózza ereszkedik alá, a tengerparton, csinos kertek középette s még délebbre fekvő Benizza faluhoz; ezt is csak egy bájos kép szempontjából lehet tekinteni s mint ilyen teljesen megfelel a várakozásnak. Festői ponton, bájos vidék közepett, boldog embe- rektől lakva, — egy kised paradicsom, te- remtve mintegy a viharos életből csöndes részbe menekülő aggnak, a ki a pazar természet környezetében akarja tölteni hátralevő napjait, ily célra az egész Korfu nagyon ajánlható volna; és északra nagyon sokan jól tennék, ha ide vándorolnának, a helyett, hogy otthon, testi- lelki elsatnyulásban, magoknak és másoknak terhére essenek.

Egy ó-római villa romjai, igen csinos mo- zaikkal, a szerény Benizzára is történelmi bé- lyegyet nyomnak.

Soká időztünk e szép tájon; a legkülön- bözbb gyümölcs-fajokat, részint növényzeti tudásvágyból kóstolgatva, részint gonosz falánk- ságból nagy mennyiségben pusztítva, s csak a leszálló est készített a hazatérésre.

Egy másik napon csolnokon eveztünk ki a kikötőből, balra hagyva az ipsoi bájos öblöt, fehér mezei lakival, s csinos tölgyerdővel, egyenest a sziget északi részének tartva, hogy a Pantokrakon hegy tövében kössünk ki. Átkelé- sünk alatt, hosszú idő óta először, nehéz felhők tornyosultak a láthatáron; erős nyugati szél üzte őket a sziget magaslatai fölött, tompa mennydörgés hallatszott, visszhangozva Albánia hegyein, fénylő villámok cikáztak az égen és nehéz esőcseppek kezdetek hullongani; az eddig tükörsima tenger is kis hullámokban kez- dett fodrosodni, melyeket csakhamar nagyobbak követtek. Fájdalom, az enyhítő időváltozás nem soká tartott s bő zápor után a nap ismét átört a szakadozott fellegeken; a tenger is vissza- nyerte előbbi sima arculatát, s csak messze távolban maradt egy-két felhő-foszlány az égen, lassu moraj halattva meg.

Egy kicsiny s nem valami nagyon tiszta falucsukánál, melynek nevét elfeledtem, a Pan- tokraton meredek partjain száltnak partra, s az ór oly csinos mint kíváncsi partlakóktól élénken vizsgálva, itt-ott a fűrtöktől gazdagon megrakott szőlőtőkéről csemegézve, czéltalan kóvályogtunk; a tengeröblöre, a szemben fekvő Korfu városára áttekintgetve a kerthez hasonló parti táj zöldje fölött, észak felé is érdekes lát- ványt nyújtott a magas és meredek sziklás hegy- ség. Elhatároztuk, hogy részint gyalog, nagy- részt kocsikon, a sziget belseje felé térünk vissza a városba.

Többé-kevésbé lapályos, de elbűvölően szép talajon kelle átmennünk.

A sziget ugyanis igen sajátoszerű alkotásu. Északi részén emelkedik a legmagasabb, egészen különálló Pantokrakon-hegység, a déli részen pedig a hasonló alkatu Hagioi-Deka-hegy, míg kettejük közt a sziget közepe szeliden hullámzó dombokkal, bájos völgyekkel s csinos kis la- pályókkal váltakozik s mindez buja tenyészet borítja.

Most a sziget e részét voltunk megismer- rendők.

METTERNICH HERCEGEZ NAPLÓJA.

E napokban jelent meg Párisban Metter- nich hercege Naplójának nyolczadik s utolsó kötete.

A 700 lapra terjedő munka minden eddigi- kneél érdekesebb, mert a kancellár életének épen azon részére vonatkozik, mely mindeddig legkevésbé volt ismeretes.

Kezdődik a számkivetés első napjától s vég- ződik a hercege halálával.

A kötet legérdekesebb része a hercegnő Naplója, melyből világosan kitűnik az az iza-

tott állapot, szorongatott helyzet, aggodás és félelem, mely a hercegei párt s az egész csalá- dot a menekülés, jobban mondva a futás ideje alatt eltöltötte. Nyakrafőre menekülés az, a föl- lázadt Európán keresztül, melynek leírását ol- vasva s épen az egyik főszereplő tollából, elfe- ledtetni egy perczig a nagy hibákat, s csaknem szánszalmat gerjeszt ama személy iránt, kit ma még hatalmának egész fényében látott a világ, s ki előtt holnap leghebbe emberek ajtót csuk- nak. Olmüczben: az érsek és a főhadiparancs- nok is.

Olmüczből menekülve álnév alatt utaznak Prága felé, de az utolsó állomásánál tolvajlástól való félelmet szinlelve kiszállnak a vasuti kocsi- ból s gyalog teszik meg az utat a városig.

Hanem Prágában sincs maradásuk; onnan is futniok kell, csak tovább! És a 74 éves ösz- fejú Metternich 28 óra hosszat kénytelen dili- geance-on utazni Drezdáig.

Drezdában engedélyt nyer kevés ideig magát kinyugodtatni, de a tömegnek tudomására jöven a hercege jelenléte, a szászok fővárosában min- den oldalról fenyegetőleg kezdenek csoporto- sulni s a hercege csak nagy bajjal sikerül kerülő utczákon a vasuti állomáshoz jutni, hol csak azzal a föltétellel adnak neki helyet egy vagonban, hogy az ajtó és az ablakokat foly- tonosan lezsaluzva tartsa. Így marad sötétben két kinos óráig az állomáson, mialatt a felbő- szult nép halált kiabál fejére.

Fürstenauban a vendéglős felismeri egy elfeledett asztalkendő a hercegei koronát s félénken sugja fölébe a komornyiknak, hogy talán ez is egykor koronás fő volt.

Végére Olzenportnál átlépik a hollandiai határt és ott egyszerre megváltozik a jelenet. Metternich hercege föllelegzik s magához tér. Bécsből megküldik neki azon váltókat, melyeket a Rothschild-bank visszaküld fizetetlenül, mint értékteleneket. Hanem mihielyt biztonságban érzi magát, azonnal a megtorlást kezdí eszébe latolgatni. Londonba teszi át lakását, fogadja Wellingtont és Palmerston, egy barátot és egy ellenséget, s több száműzött államférfit, ezek közt Guizot-t.

Igy telik az idő Londonban eselszövények közt, míg Radetzki legyőzi Carlo Albertet Nová- ránál, mely győzelem után rögtön átteszik a rezidenziát Brüsszelbe, hogy «annál közelebb legyenek Európához», a mint a hercegnő írja. Itt és Johannisbergen sok kihallgatást ad a hercege minisztereknek, átutazó diplomaták- nak. Fogadja többek közt Bismarck grófot, ki De Rochow tábornokot meggy a követségben fel- váltani Frankfurtba, a dietánál. A hercegnő azt írja róla, hogy «a gróf, ugylátszik a legjobb elvektől van inspirálva».

Végül 1851 szeptember 24-én ismét vissza- tér az ő jó bécsi népe körébe s Buol miniszter- nek kezdi osztogatni a tanácsot, hogy küldjön ágenseket Londonba, kik Mazzinit és Kossuthot szemmel tartásák. — Európa ismét a reakció idejét éli.

FORSTER DÓRA.

Angol regény.

Irta BESANT WALTER.

HARMADIK FEJEZET.

A bamboroughi örökös.

Valóban szép örökség volt, még felé- ben élvezte is. Nemcsak a bamboroughi és blanchlandi majorházak tartoztak hozzá, ha- nem shotleyi monostor és paplak, a thornoni major, több ház Almoieknak és másutt, halá- szati jog a Tweeden és Derwenten s négy egy- ház patronátusa, a kinevezési joggal. Tamás soha sem fáradt bele e birtokok és előnyök előszámlálásába.

— A mi nagynénénket, a ladyt illeti, lehet- nek vagy nem lehetnek még gyermekei; ha nem lesznek, mind ez rára száll; de akármí történik, mi a bamboroughi majorban fogunk lakni Dórára, mert ő ladységének tiz vagy több kastélya van s nem fogja töltem ezt a kis bir- tokot és lakoházat irigyelni.

Azonban még három év volt hujja, hogy huszonegy éves, vagyis nagykoru legyen az én Tamás bátyám.

Rendre, rendre e közben rossz hírek jöttek tudomásunkra a bamboroughi örökség állapotá- ról. Először is rajta feküdt az a 350 fontnyi

évi járadék, melyet a Forster Vilmos özvegye, férjhezmenetele után is, élethosszig élvezett, a mi nagyon sok volt, megdondolva, hogy van- nak özvegyek, vagy másodszültök fiuk s leányok, kik — hasonló ősi birtok után, nyomorult 40 font évráradékkal kell hogy beérjék. Aztán ugyancsak Forster Vilmostól maradt egy zálog- adósság, melyért évenként 300 font kamatot kel- lett fizetni, melyet ugyan lord Crew, a püspök, a neje javára 10,000 fonttal megváltott, de ez a tőke a közös birtokot terhelte, az egyik örökös (nagynéném) javára. Így, a házakon kívül össze- sen 800 font jövedelem maradt, melynek csak fele illette Tamást, ha majd nagykorúvá lesz; pedig még más, kisebb adósságok és terhek is voltak, melyekről akkor — szerencsére — mit sem tudtunk.

Lady Crew, ki — az igazat megvallva — míg fiverei éltek, nem sokat gondolt nővére gyermekeivel, most nagyon kezdett érdeklődni a Tamás, mint örökösára s reménybeli örököse sorsa iránt, és gyakran írt hosszú leveleket neki is, apánaknak is, melyekben komoly tanácsokat osztogatott bátyám nevelése s további kiképez- tetése iránt. Először is azt követelte, hogy men- jen Cambridgebe, az egyetemre, nevelőjével Hil- yard urral, kinek vezérlete alatt s utmutatása mellett meg kellend barátkoznia az eddig nagyon is elhanyagolt könyvekkel. Azután (Tamás az első év végén beleunván Chambridgebe) azt ki- vánta, menjen Londonba, Lincolnshirebe tör- vényes gyakorlatra, mely nélkül — mint ő lady- sége állítá — a közpályán semmi előmenetelre sem számíthat, holott, Tamás bátyám szerint, ősei soha sem voltak törvénytudók s mégis elég sokra vitték. Nagynénénk utoljára azt követelte, hogy ha már tanulni nem akar, legalább men- jen külföldre, Francia- és Olaszországba, vilá- got látni nevelőjével, hogy parasztos modorából csiszolódjék valamennyire a nagyvilági érintke- zések által. De Tamásnak — ámbár apánk és Hilyard ur is mindent elkövettek, hogy erre rábeszéljék — ehhez se volt kedve. «Ó, — mondá százszor is, — meg van elégedve a maga tuda- mányával s társalgási modorával s nem akar tanulni sem a léha francziáktól, sem a kétszínű olaszoktól, s a nélkül is kitűnő ember lehet s lesz is belőle Northumberlandban, parasztság ide, parasztság oda!»

— Nem hallgatsz, — mondá ilyenkor apám. — a legbölcsebb asszony tanácsára, a kit viszont a legbölcsebb férfi (tujiuillik püspök-férje) vezet és tanácsol! Nem akarsz menni sem Londonba, sem külföldre, pedig Hilyard ur is sovágház várja, hogy elkísérhesen. Az otthoniult bölese- ség mit sem ér; a tudatlanság szűli az elbizako- dást; s a ki magával meg van elégedve, azzal annál kevésbé lehetnek mások!

— Könyvek nélkül lehet valaki okos, de nem tanult ember, — tévé hozzá Hilyard ur; — de világlátás nélkül nem lehet sem tanult, sem okos.

Mindez azonban semmit sem fogott Tamá- son. Ó, ha szerét tehetne, csak Bamboroughba szeretett menni, a hol — bár még nem volt az az övé — már is otthon érezte magát, mint a magáival. Rendesem engem is magával vitt s ott töltöttünk egy pár napot, vagy ha Hilyard ur is velünk jött, egy pár hetet is.

A bamboroughi lakás, melyet majorház- nak neveztek, holott valódi uri kastély volt, terjedelemre kisebb volt az etherstoninál, de sokkal előkelőbb s uriasabb; sőt mondhatni fényűzéssel volt berendezve. A szobák falait családi képek ékesítették; többi közt sir Clau- dius, ki a jószágot adományban kapta; unoka- öccse, szintén Claudius, továbbá sir William s három fia, az utóbbiak legidősbikének neje, sa- ját atyám a nagynéném, lady Crew, a szép Forster Dorotya, husz éves korában. Szébb és bájosabb arcot soha sem láttam, mint e képen, melynek eredetijét — akkoriban még nem is- mertem. Inkább kerek mint hosszukás arca volt, édes gömbölyű s gödrös álla, szája jobban hasonlított rózsabimbóhoz mint női szájhoz; természetes csigákba göndörülő világos gesz- tenyeszin haja, melyből egy nagy fűrt szép homlokára esett, e homlokra, mely — Hilyard ur ítélete szerint — nem felelt meg a görög ideál- nak, mely alacsony homlok volt, míg ez ma- gas és nyílt; orra teljes és egyenes, szemei sötét barnák s rendkívüli fényűek. (Kimondhatatlan örömmel láttam, ez édes arczra nézve, hogy haja ugyanoly színű volt mint az enyém, mely szint- oly önként bodorult fűrtökbe.) A ki a kastélyba

ÉN IS VELE SZALADGÁLTAM.

jött, ifju vagy élemedett férfi, mind úgy nézett e képre, mintha a Helena, Dido vagy Kleopatra képe volna. «Ugy mosolyog» — mondá Hilyard ur — «mint egy elismert istennő. Ama régi szép- ségek óta nem volt ily szépség; néha azt hi- szem Sapphonak ilyen szemei lehettek — minők az ónei is, Dóra kisasszony; s ilyen nézése volt Lukrecziának, a mihen kedgy is hasonlít hozzá; s Vénusnak magának ez a gödrös álla volt, mely, mint örömmel veszem észre, szintén nem vész ki a családból».

Volt még sok más arczkép is, de ezek vol- tak a legnevezetesebbek. Az épület maga egy- emeletes volt s modern stýben épült, négy- szögű ablaküvegekkel, s díszes oszlopokkal. A kastély mögött szép kert volt, árnyas fákkal s molpadokkal és előttök kő-asztalokkal. E kert télen, nyáron mindig kellemes sétá- s üdülőhely volt; volt benne fodros pázsit, tekejátékra; na- póra, mely századévek óta mutatta az idő röpülé- sét; szökőkút s meleg-ágyak és üvegház teli hasz- nálatra. A kert végében pedig halas tó, melyen nyáron csónakázni, télen kocsolyázni lehetett.

A bamboroughi kastély különben a művelt- ség iskolája lehetett annak, a ki tanulni akart; gazdag könyvtára nemcsak egy polcz könyvből állott, mint az etherstoni, hanem egy terem egész falát elfoglalta s megvoltak benne a régi és új remekírók mind, és sok tudós és sok mu- lattató könyv. Hilyard ur nemcsak czimeiket s szerzőik neveit tudta, de egy látszott mindnek a tartalmát is ismeri, mert akármelyikről kérde- ztem, mindenikről bőven tudott értekezni. Nekem szivesen magyarázta őket, és én is szivesebben hallgattam mint Tamás, ámbár megvallom, hogy ha olvasni kezdem belőlök, világért sem találtam oly gyönyörűeknek, mint türelmes tanárom magasztalásai után vártam. De ennél még sa- josabb volt, hogy Tamás bátyám épen semmibe sem vette a könyveket és sem figyelni, sem ol- vasni nem akart.

Vasárnaponként mindenki templomba ment. A templom — régi szokás és hagyomány sze- rint — meg volt osztva az ahhoz igényt tartó családok között. A keresztalakban épült hajó északi oldalaszárnya a howiki Grey-éké, a déli szárny a Radclyffé volt (ámbár ezek papisták voltak). A középhajó északi része a Luckereké, a déli az etherstoni Forstereké, a szőszék oldala melletti rész a bamboroughi Forstereké. Mikor atyám mostohánkkal s Tamással, Jakabbal és velem megjelent, egészen beültük a (kissé már kopott) vörös bársonnyal bevont családi szé- ket s Hilyard ur, nevelő letére, büszkén lépdelt és ült be a kathedra alatti papi székre, mely a mi oldalunkon volt. Fölöttünk függött saját czimerünk, mely a Radclyffé lilomokat mutatá az Etherston-kalapácsok közt. Szemben velünk állt a sir Claudius márvány-emléke; s körül a falakon nem egy Forster sisakja és vas-vértje, rég elmúlt századokból. Mellettünk a Fő Lan-

celot kő-alakja, keresztbe tett lábakkal, a kiről Hilyard sok mondat tudott beszélni s csak azon töprengtet, nem volt-e ő is Forster-ös, csak- hogy igaz nevét elfeledte a monda...

Ha Bamboroughban időztünk, nem volt nap, hogy órákat ne töltöttem volna ez annyi emlékekkel teljes ódon falak között, s szívem büszkeség érzetével telt el, hogy oly család sarja vagyok, melynek eredete a régmúlt szá- zadok kódébe vész el. Hát még a kastély! Hísbá neveztek major-háznak, igazi kastély volt. Ugy tetszett nekem — s meg voltam győ- ződve, hogy ez az Ida király kastélya, melyet királyháznak neveztek. Edwin király itt élt; szentek csodákat tettek e lak fentartására; a Röt Vilmos is leült pihenni előtte a kőpadon; Bruce Dávid itt volt fogoly; a tört falakban a résekett a yorkista ágyuk ütötték. Valahány- szor Anglia történetét olvastam, Holinsheadben vagy Bekerben, csak elforgattam a lapokat, míg oly helyre nem találtam, melyben kastélyunk- ról volt szó s akkor gyermekem szívem örömmel és büszkeséggel telt el. Igazán, képzélni sem lehet egy ábrándozó fiatal leánynak gyönyö- rűbb mulató helyet. Mennyi torony, bástya, régi fal emléket őrizik a fennmaradt romok! mennyi nyom, földalatti börtönök- és menedékek! Féljenként meg halt foglyok sohajait véltem hallani. A háztetőn körülhuzódó erkélyről a távol hegyekre s a tengerre lehet látni. Körös- körül főuri kastélyok s a legelsőbb családok sas- fészeki láthatók. S közöttök mennyi a Forster- ké s a velök összeköttetésben álló családoké! S én — hála Hilyard urnak és Judit dajkám- nak — mindeniknek nemcsak nevét, hanem történetét s mondáit is ismertem s elég módom volt elgondolkozni s elmerengeni rajtok.

A mi Tamás bátyámat illeti, ő nem sokat gon- dolt a multtal s történetével és hagyományával, Jobb szeretett a jelenben élni, a szabadban járni, a mezőkön kószálni. S mivel nagyon ragaszkodtam hozzá, ha vadászpuskával kezé- ben, körül kőre szőkdelve, egy szalaggal össze- kötött szőghaját széllé fuvatva, a mezőkön és hegyeken csatangolt, én is vele szaladgáltam szalmakalapos fejfel, szabadon lengő fürtem- mel, míg kedvence vizslája előttünk szimatolt. Ilyenkor beavatott a természet s különösen az állatvilág titkaiba; ismertem minden vadmada- rat, egy róptérről, mint hangjáról s tolláról, tudtam hol fészkel, milyen a tojása, szokásai, életmódja. Tamás kitűnő vadász volt, s minden lovasias mulatságban és gyakorlatban ritkította párját. Meg voltam győződve, hogy nagy és szép jövő vár reá — akár mennyit becsémelte is Hilyard ur a könyvek s tanulmány iránti ellen- szenvét végre is elhittem, hogy a politikai — vagy épen a harcztéren vár reá dicsőség és sze- rencse.

A mi a politikai illeti — én nem értet- tem hozzá s legkevésbé tudtam arról, mi tör- tént Londonban, a birodalom közepén s legfon- tosbabb pontján; de a mi Northumberlandunkban mindig volt süttőgás, jövés-ménés, tervezetések, hírek — s mind a száműzött, de jogszerinti trónörö- kösre, a kit csak hercegeznek neveztek, vonatkozó. Mindig tudtak róla valamit beszélni, vagy jósolni — mint legközelebb történetemdt. Ő fensége nem sokára hajóra száll, kiköt, összehívja hiveit s ki- próbálja hűségüket; sok ezer francia katonája van összegyűjtve — minden készen a támadásra, s az egész felvidék hozzáragaszkodik és őt várja. Hilyard ur soha sem hitt e híreknek, — de én csak évek mulva láttam be, hogy igaza volt. Ő születésénél fogva whig volt, de mint háznak hű szolgálja, jakobita lett; azonban mindig azt kérdezte: mit mond London? — nem a saint- james-utczai s lávéházi London, hanem a City. Milyen erős lehetett ez idő szerint a protestáns párt, mikor egy idegen s angolul nem is tudó királyt fenn birt tartani, csak mert protestáns volt, a jogszerű s angol Stuart-ivadék ellenében, csak mert pápista; ezt mi északon meg sem tud- tuk érteni. Mi is protestánsok voltunk, de hívek a királyi házhoz s hűségünk iránta oly szilárd volt, hogy érette még a pápistákkal is képesek voltunk szövetségbe s megengedni, hogy a pá- pisták hozzánk csatlakozzanak. Én — leány- eszemmel — azt hittem, könnyű volna a dolgot rendbe hozni. Nem kellene egyéb, mint hogy ő fensége Jakab hercege legyen protestáns. Ha IV. Henrik, a híres francia király a koronáért kész volt misét hallgatni, a mi hercegünk há- rom koronáért mért ne mondhatna le a mise- hallgatásról? annyival könnyebben pedig, mert amaz a hamis hitet hagyta el az igazat, ennek pedig az igazát kellene a hamisat elhagynia! Persze, ez csak olyan leányos okoskodás volt, a melynek semmi értéke.

A titkos küldöncök folyvást jártak-keltek, leveleket és híreket hordtak; némelyikök lovas volt, más részők átöltözött pápista pap, franciaia emisszárius s több a féle.

— Csak várjunk sorunkra, — mondogatta Tamás, — ha eljő az idő, talpra áll egész észak törvényes királyja mellett!

— Szerencsés, a ki legutoljára kel fel! — sohajtá Hilyard ur.

— Hogyan? Másoknak engedni át a dicső- séget s a jókor érdemét? — veté ellen bátyám.

— Sőt inkább mi leszünk az első, mi protes- táns nemese, a kik visszaállítjuk őt felségét. Ő ugyan pápista, de tanácsosai belőlünk protes- tánsokból fognak kitelni, kik megörzik orszá- gunk jólétét, hitét és békéjét.

Ezek csak álmok voltak; szép álmok, de veszélyes álmok, annyira vást hozók!

A sok beszéd közt a legtöbbet emlegették a fiatal Derwentwater lordot s közeli hazajöve- telét. Ő fogja vezetni az ország katolikus ne- mességét, mely reá néz s töle vár legtöbbet. Am- bár egy szőlván gyermek volt még, már is sokat adtak rá. Hűsége a hercegehez minden kérdésen felül állt, mert vele együtt növekedett, játszórtára volt, osztozott száműzetésében, sőt vérvonka is volt, miután a Radclyffé családja, melyből eredt — s mely a normann hódítás előtti korra birta felvinni eredetét, de csak két százada, hogy az első gróf, sir Francis, származott belőle, a kinek legidősb fia, sir Edward 1686-ban nőtül vette második Károly király leányát, Tudor Má- riát — így a család a királyi családdal jött ro- konságba. E házasság szerencsétlen volt, de annak az okát nem kell kérdezni; elég az hozzá, hogy sir Edward elvált a nejétől s Angliában maradt, a grófné pedig négy fiával Franciaor- szágba vándorolt s unokaöccsét, a trónörökös- követé a száműzetésbe. Legnagyobb fia, lord Derwentwater egydős volt Jakab herceggel, a trón jogos örökösével s együtt nevedekett vele. Most mindketen a királyi kertetsek. Anyit hallottam a fiatal lordról, hogy lány-fejem s képzeletem egészen teli lett vele. Ugy írták le, hogy oly szép, mint Dávid, oly nemes, mint Arthur, oly bájos, mint Adonis s oly vitéz, mint Orlando. Nem egy fiatal kisasszony ábrándozott róla, mint a mesebeli hercegről, a kiről sok mese szól, de a hercege mindenikben egy s ugyanaz. Mindenki azt beszélte, hogy nem so- kára haza jő mint a törvényes király hírnöke, sőt mint helytartója — s a northumberlandi nemesség, protestáns és katolikus egyaránt mind úgy várta, mind a megváltót, mind készen azt kiáltani: «Isten tartsa Jakab ki- rályunkat!»

Folyvást voltak híreink a fiatal lord minden

mozdulatáról s készülődéseiről, részint a sir William Forster után, részint a lelkes lady Swinburn Capheaton által, a kik levelezésben állottak Radclyff grófnéval s bátyjával, Radclyff Tamás ezredessel. S így évről évre követhetjük a fiatal lord Derwentwater (s öccsei) növekedését s a hozzá kötött nagy reményeket. Tamás bátyám ugyan azt mondogatta: «Katholikus ugyan nem fog minket vezetni, ő lódságának be kell érnie a másod-szereppel» — de azért mi többiek, mindenki, — s én leginkább — rajongtunk a mesebeli fiatal lovagért s mohón kaptuk a híreket közelgő megérkezéséről.

E közben azonban évek teltek; s Tamás bátyám közel volt nagykorúsága eléréséhez.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Közép-Afrika egyik nagyobb helyén, Alimában, a batek földén, a benszülték nemrég bált rendeztek a híres utazó, Brazza tiszteletére. Az előkészületek három napot vettek igénybe, főként — mintha csak Európában történt volna — a nők to-

készül el. A költség 25—30,000 forint egy angol mérföldre s a sebesség 15 angol mérföldnyi egy órára.

* **Rafael s Vandeyk** két képeért, melyet az angol kormány a most árverés alatt levő Blenheim-képtárból meg akart venni, nem kevesebb mint 1,600,000 forintot követeltek. E követelést, mint túlságos árt, a kormány visszautasította, mivel eddig a legnagyobb ár, mit kérték fizettek, csak 240,000 forint volt; ez összeget Murillo híres szűz anyjádért adták, mely most a Louvreban van.

* **A cigányok királynője** Északamerikában, Gefferie Garnie, ez évben halt meg Nashvilleben. A holttestet bebalzsamozták s nyílt koporsóban nagy díszszel állították ki. Messze földről nagy számmal sereglettek össze a cigányok, hogy elhunyt királynőjének megadják a végtisztességet. A holttestet ezután Daytonba (Ohio állam) vitték, hol a cigányok kezében nagy földterület van, továbbá a Woodland temető a cigány királyok sírboltjával. A város kapui előtt több ezer szegény cigány táborozott sátrakban, míg a gazdagabbak a fogadókba vagy ott lakó cigányokhoz szálltak. A temetés keresztény szokás szerint történt. A holttestet abba a sírboltba tették, hol az előbbi királyi pár s az elhunytak egy tíz év előtt meghalt leánya nyugszhatnak. Az eltemetett királynő gyermekei jajveszékelve mentek le a sír-

hamburgi, berlini s párisi cézgek küldötték be halcsont-készítményeket. Halzsírmérek nagy számmal vannak s különösen érdekesek még a conserv-czethallus csoportjai.

* **A pápa életmódja** egész nap a következő: 6 órakor kel s egy ideig magában maradván, 7 órakor misét mond. 8 órától 11-ig levelezéssel s más hivatalos dolgokkal foglalkozik, 11 órakor audenciát ad a püspököknek, követeknek, zarándokoknak, stb. Ezután mintegy másfél óráig sétál a vatikáni kertben titkária és két őr kíséretében; esős időben kocsizik. 2 órakor ebédel, két tál főzelék, valami pelyne, gyümölcs s egy pohár klaret képezik rendes ebédjét. Egy kis pihenés után ismét dolgozik fél ótig, azután az egyházi tisztviselőket fogadja. Este újságok olvasásával foglalkozik. 8 óra után a francia s olasz lapokat maga nézi át, a német és angol lapokból az érdekesebb cikkeket lefordítja neki. Este 10/10-kor van az ima s azután vacsora, mely leves, tojás és salátából áll. A pápa azután rendesen rögtön lefekszik.

* **1200 angol mérföld** távolságra, Cincinnati és Baltimore közt beszélgetett két barát telefon segítségével. Minden szót világosan s tisztán hallottak.

* **Érdekes hozományt** kapott egy amerikai menageria-tulajdonosnak leánya, t. i. egy elefántot,

KHOLERA-VESZTEGZÁR MARSEILLEBEN. — LETARTÓZTATOTT HAJÓTISZTEK, NEJEIK ÉS GYERMEKEIK ÁLTAL LÁTOGATVA.

letteji miatt. E helyen, a Kongo vidékén, nem hordanak ugyan ruhát a nők még ma sem, de testüket pálmá-olajjal s más szerekkel csinosítgatják ki s hajukat nagyszerűen díszítik. Különösen két nő tűnt fel a bálon. Egyik hajából két hatalmas sasszárnyat készített, a másik több mint száz apró fonatot, mely gyöngyökkel és pénzdarabokkal volt tele. Kagyló-ékszerek a nyakon, karon és lábázaikon egy nőnél sem hiányoztak, még a férfiak is felkísítették a testrészeiket, de leginkább krokodil-, elefánt- és oroszlán-fogakkal. A férfiak közt nagy feltűnést okozott egy, ki szénfekete testét fehér kockákkal díszítette fel s így utazó plaidhez hasonlított s mellére egy képes lapból kivágott képet ragasztott, mivel azt valószínűleg a fehérnek valamely hatalmas istenének tartotta. A táncban a legnagyobb virtuozitásnak tekintik, ha a táncosnak sikerül a leány fejéről a kakastollat letépnie. Egyik szép táncosnő igen udvariasan azzal fejezte ki hódolatát a nevezetes idegen iránt, hogy evetgyorsasággal felé szökölt s kakastollát lábához tette le.

* **A legmagasabbra menő vasutat** most építik Kolorado államban a Pike's Peak nevű 14,220 lábnyi hegytetőre. A vasut a mérnök-építészet valóságos csodája lesz, 30 mérföldre terjed a kanyargásokkal, 300 lábnyival hosszabb egyenes vonal nem lesz sehol. A legnagyobb emelkedés egy mérföldön 316 láb, az átlag körülbelül 270 láb. Nyolcz mérföldnyit már e hóban megnyitnak s az egész egy év alatt

bolba s csak erővel lehetett őket a holttestől elválasztani. A sírbolt fölé a cigányok közt szokás az esti imát, kutyát, mely számítás feladatát képes megfejteni s egy pár kanári madarat, melyek kártyázni tudnak.

* **A sinai hegyen** postahivatalt állítottak fel, mely e hegyen levő sz. Katalin görög klostrom és Tor kikötője közt közvetíti a forgalmat. E kikötőben az egyiptomi «Khedive» társaság hajói Dzseddába és Hodeidába menve rendszeresen megállanak. A zárda-főnök ajándékokkal reá birta a szomszédságban lakó beduin törzsek fejeit, hogy a postát nem fogják háborgatni.

* **Svájcban** jelenleg 1002 fogadó van 58,137 ágygyal és 16,002 szolgazemlélyzettel. E fogadók tőkéje 319 1/2 millió frank s évi bevétele 52-8 millió. A tisztá jövedelem 16 millió, tehát a befektetett tőkének csak öt százaléka. Az idegenek forgalma csak 1861 óta nagy s 1871 óta tulnyomólag angolok. 14 fogadó 600 ágygyal már kétezer méter magasságban van a tenger színe fölött.

* **Körömré festett arcképek** jöttek divatba a francia dandyknál. Rendszeren a hüvelykujj körmére festetik a kedves kicsinyített arcképét, hogy az folytonosan szemök előtt legyen.

* **Czethalaszati kiállítás** nyitottak most a hamburgi állatkertben. A kiállításnak történeti, természetrajzi s tisztán technikai osztálya lesz. Előkelő

mely fandangot képes táncolni, tevét, mely naplementekor térdre ereszkedik s fejét keletre hajtja, a mint a mohamedánok utazásakor szokás az esti imát, kutyát, mely számítás feladatát képes megfejteni s egy pár kanári madarat, melyek kártyázni tudnak.

* **A török nyelven** megjelenő «Terdzsumani Hakikat» lapot a konstantinápolyi rendőrség 14 lapra felfüggesztette csak azért, mert szerkesztője keresztény s mégis egy cikkben néhány koránverset idézett, a mi csak mohamedán szerkesztőnek van megengedve.

* **Velocipéd**en utazta át két angol hölgy egész Franciaországot. Maurizióból, a genoui öbölből indultak el s Boulogneba nem rég érkeztek meg. Utazásuk igen kényelmes volt s ezért negyvenhat napig terjedt.

* **Sajátságos baleset** történt Kasselben egy énekesnél. Előadás közben egyik felragasztott bajusza levált s a torokba csuszott, úgy hogy valóságos fuladási tüneteket idézett elő. A függőnyt leeresztették, az orvosok elősiettek, végre az énekes torkán lecsuszott a bajusz s néhány perc múlva tovább folytathatta szerepét.

Egy orvos előkészületei az utasok megvizsgálásához.

Keletről érkező hajó füstölése.

Tolongs a vasúti vonathoz.

EGY S MÁS A KHOLERÁRÓL.

II.

(Vélemények a kholera specifikus oka felől. A hordwari bucsu és a Cumbh Mela Indiában. Temetkezések és hullaszállítások Persiában. A kholera-irülek, ruhamentek és az ivóvíz. A kholera-méreg fertőző hatása s annak elvesztése.)

Említve volt a megelőző cikkben, hogy a kholerabetegség tulajdonképeni székhelye India, és hogy minden ily járványról, mely a föld bármelyik részén észlelhető, biztos, mikép onnan és csak onnan vehette eredetét. Nem lehetünk azonban bizonyosságra azok felől az okok felől, melyek ott, eredete és színhelyén is a kholerát előidézik. Bizonyos, hogy Bengálban, Kalkuttában, Bombay-ban csaknem minden évben előfordul. Vannak, kik a Gauges és a Bramaputra kiöntésének tulajdonítják, melyeket veszélyessé fokoz az egető nap heve, a szerves állati és növényi anyagok állandó erjedése a forró és nedves éghajlat alatt.

Más vélemény szerint a járványos kholera e vidéken ama hagyományos szokásnak lenne tulajdonítandó, hogy a félig égetett hullákat a szent folyó hullámai közé dobják. De nemcsak a Ganges folyó partjai azok, melyek a kholera eredeti tüzhelyének tartandók, hanem vannak távolabbi vidékek is. Ama föltevésnek sincs sokkal több alapja, hogy a kholera és főképp annak a mult század vége óta tapasztalt sürűbb fellépése a hajdan ez országban alkotott nagyszabású vízművek romlásának volna felróható, mely vízművek megkönyítették volt a vizek folyását s megakadályozták azoknak álló poshadását. Hanem a vízművek is már régebb idő óta vannak romlásban, a Ganges és Bramaputra deltája pedig épen nem rendelkezett soha ily vízművekkel. Mind e lehetőségeket annak idején a konstantinápolyi konferencia is beható bírálat alá vette, de a kholera specifikus okának megállapítására nem volt képes, legfőképp is azoknak az elősegítő körülményeknek a természetére nézve alkotott biztosabb ítéletet, melyek fejlődésének kedveznek és terjesztését közvetítik.

Ilyen elősegítő körülmény kétségtelenül a hőség. Tény, hogy Bengálban épen a nagy meleg évszakában, áprilistól augusztusig ölt járványos jellegét, télen ellenben kialszik. Ilyen a tömeges népcsoportosulás is, a milyen India több részében zarándoklások alkalmával tapasztalható. Hurdwarban vagy Gangadwarban például minden évben áprilisi holdtölte alkalmával ilyen bucsujárások vannak, melyek minden tizenkettedik évben a szokottnál nagyobb arányokat öltenek.

Az 1873-dik év épen ilyen időpontra esett, s ez alkalommal több mint egy millió lélek gyűlt a mondott helyen össze, mikor a kholera kitört s 20,000 embert nyolcz nap alatt elragadt. Hurdwar különösen kedvező fekvésű hely a bucsujárásra. Ázsianak minden részéből könnyen lehet odaérkezni, s végezni a Gangesben a szertartásos mosakodást, mely a khaúra hónapban kezdődik, mikor a nap a mina, vagy haljegyre lép. A tizenkettedik év, melyet Cumbh Mela-nak hívnak, különösen sikeresnek tartatik az ájtatoskodásokra. Minden ily bucsu vásárral is van egybekötve, a mire tömegesen özönlenek a pendzsábi, kasmíri és tatár kereskedők. Az 1796-diki Cumbh Melán harmadfél millió volt jelen, tizenkét évvel később két millió.

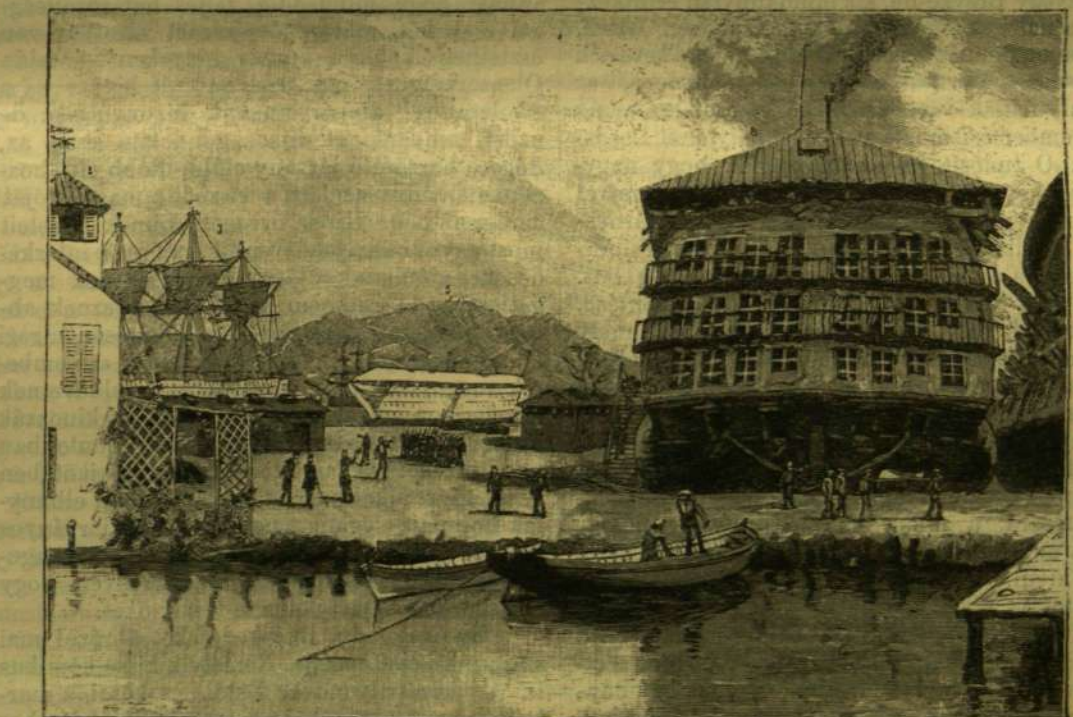
Mint a hedsászi zarándoklásoknál, itt is gyalog, kifáradva, betegesen érkeznek meg a bucsujárók égető hőségben mérőldékről. Helyzetük még súlyosabban a rossz táplálék s az iható víz hiánya következtében, mihez még kicsapongások is járulnak, a mik, együtt véve, megvetik alapját a járványbetegségnek, melynek csiráit a távozók mindenfelé magokkal viszik.

Mindezekhez hozzájárul még Persiában, mint a kholera terjesztésére kiválóan hatékonyok, a temetkezések rendszere. Ezek a temetkezések vagy állandóak, vagy időlegesek, de még az állandó temetkezés esetében sem ásnak gödröket, hanem a hullákat csak felületesen bo-

ritják be. Proust említi, hogy 1869-ben, mikor a kholera alig csillapult el Teheránban, e város környékén számtalan könnyű földkiemelkedést látott, melyek csak tökéletlenül fűdték a több nap óta ott heverő holttesteket. A hullák ideiglenes elhelyezésére szolgáló helyek amonet-eknek nevezetnek. Ezekben a felosztásnak indult hullák a légkörben bűzös miazmákat terjeszt el. Lehet ilyen amonet-eket látni Iman-Jadeh-Zeidenben, Iman-Jadeh-Ismailben s még nagyobb számmal Shah-Abdoluzimban. Végre a meghaltak testeit hozzátartozók bucsujárásra viszik magokkal, hogy Kербеллах-ban, a siiták nagy imámjainak sírjai mellett tegyék örök nyugalomra. Látni való

Touloni és marseillei utasok, a mint a lyoni s földközi-tengeri vasut parisi pályaudvarán füstöltetnek.

Hajókikötő Toulonban. 1. Tiszti ház. — 2. Az Alexander hajó. — 3. Jupiter hajótörzs. — 4. Faron erőd. — 5. Coudon erőd. — 6. Eylau hajótörzs.

A KHOLERA FRANCZIAORSZÁGBAN.

a kettős veszély, mely ez eljárásból támad, részint a hulla kísasása, részint szállítása folytán. A rosszult táplálkozó persa karavánból, mely néha 60,000 fónyi számban tolong a mohareh havában Kerbellahba, Bagdad mellé, ha valamelyik elhull, annak holttestét is társaié mellé vetik.

Minél nehezebb tehát a kholera lényegét, keletkezésének döntő és főokát kimutatni, annál több mellékkörülményre irányul a figyelem, melyek azonban mind egy közös elv körül látszanak csoportosulni, minők például a nagy járványok szabályszerű járása, felmerülésének időszurúsága, a környezet és a külső behatások alakulása és a ragályosodás bizonyos törvényei. Ránk nézve mindenesetre, bármily tudományos érdekek bizonnyos magának a kholera anyagának tanulmányozása, fontosabb gyakorlati jelentőségű a terjedés mékintéje.

Mindenek előtt nincs arra példa, hogy a kholeraméreg a levegőn át hatolt volna be valahová, ellenben mindenütt, ahol megjelent, bizonyos oly közegek által huzeltoltatott be, melyek azt szintén közvetlenül kapták. Egy járvány első indítója mindig olyan egyén, ki az inficiált helyről érkezik. Maga az ember tehát leghatékonyabb közege mindenütt a ragály továbbterjesztésének. De közege lehet ezenkívül a fahérmű, melyet viselt, az ürülékek, melyek közsükségheleken rakódnak el, az ivóvíz stb.

Budd beszéli, hogy 1854-ben egy kholerabeteg érkezett Anglia egyik gyárába, s a gyár 645 lakója közül öt hét alatt 144 halt el. Mindannyia a közös szükségheleket használt. De még világosabban illusztrálja e példát egy más eset, midőn egy massachusettsi börtönben egy egészen külön zárt fogoly betegedett meg. Csakhamar 205-en a börtön különböző részeiből, kik a fogolytál semmi érintkezésben nem állottak, szintén megkapták a ragályt ugyanazon szükségzések útján. Ellenben Ebrachban, hol a kholera a foglyok között szintén erősen dühöngött, az öt álló katonák közül egyik sem kapta meg a betegséget, mivel ezek egész külön szükségheleket használtak.

1853-ban Cessantes-ban, Vigo mellett, a kholera először két mosónőt támadott meg, kik a kórházi fehérműveket mosták, s mikor még az egész környékben híre sem volt a ragálynak. Ugyanez az eset volt most Toulonban is.

Moor-Monktonban, hat mérföldre Yorktól, az első kholera-eset 1832 december 28-án merült föl. Ez időben a környéken harmincz mérföldnyire távoltságban sehol sem volt kholera. John Barnes, 39 éves munkás már két nap óta gyomorhülésben és görcsökben szenvedett, e nap azonban a kholerabetegség minden tünetét megkapta s másnap meghalt. A beteg két orvos látogatta meg, kik azonnal kutatásokat tettek a betegség forrása iránt, a melyek azonban siker nélkül maradtak. John Barnes neje és két más egyén azonban, kik azelőtt való nap a beteg megfogadták, szintén megkapták a kholerát, de kigyógyultak belőle. Azonkívül John Foster, Anne Dunn és az özvegy Breyke-né, kik mindannyian érintkeztek a betegekkel, hasonlóképen rosszul lettek, de bajok elmúlt. Míg az orvosok hiábán keresték a betegség forrását, a véletlen leleplezte azt az elhalt fiának váratlan megérkezése útján. Az ifu ember eszmádia volt nagybátyjánál Leedsben. Ő tudósította az orvosokat, hogy nagynénje két hét előtt elhalt kholerában s mivel gyermekei nem voltak, holmait John Barnesnak küldték el mosatlanul. John Barnes felnyitotta a csomagot este és másnap beteg lett.

Még érdekesebb Simpson egy jelentése, mert abban oly fertőző tárgyról van szó, mely tíz hónapig maradt zárva s ez idő után fölnyitva terjesztője lett a kholerának. Az eset Yorkban történt 1833-ban. Egy 67 éves aszszony 1831 augusztusában áldozatul esett a kholerának. Tíz hóval később, pünkösdtájban, két unokahuga jött nagybátyjok látogatására, a mikor ez kinyitott egy fiókot, mely addig zárva volt, s melyből néhány ékszeren kívül, melyeket unokahuginak adott, egy főkötőt is kivett, a melyet neje halála napján viselt. Megkapta a kholerát és másnap belehalt.

Lustheimban, München mellett, mint Pettenkofer beszéli, az első kholeraesetek egy napzamos-családban fordultak elő, mely atyából, anyából, leányukból és egy rokonból állott. Egy más leányuk Münchenben szolgált. Ez

utóbbi húst küldött szüleinek és ócska ruhákat, egy oly család birtokából, melynek néhány tagja kholerabeteg volt. A húst elfogyasztották, a ruhákat pedig viselték. Harmadnap, 1854 szept. 21-ikén a két szülő kholerába esett és meghalt. 22-ikén leányukat érte a kór. 25-ikén a fiú is, ki másutt szolgált, hazaérkezett a temetésére. Delután beteg lett s öt órákor meghalt. A Münchenben szolgáló leány, ki a tárgyakat küldte, még ugyanazon nap beteg lett és szintén áldozatul esett. Az egész családból csak a 22-ikén megbetegedett leány maradt életben.

A mi a víz által való fertőzést illeti, erre nézve elég a következőket felhozunk. Londonban ezer lakos közül 13 halt meg azon városrészen, melynek lakói a nagy csatornából eredő vízzel táplálkoztak, s mely víz gallononként 46 gramm szilárd váladékot adott. Ellenben 1000 lakó közül csak 3.7 halt meg azon házakban, melyek másféleképpen egyenlő egészségügyi viszonyok között a vizet máshonnan nyerték, hol az gallononként csak 13 gramm szilárd anyagot tartalmazott. Brachstedtben a járvány mindjárt megszűnt, mihelyt egy gyanus kutat bezárták. Gröningában egy házban, mely közös kútról hordatott vizet, 24-en haltak el kholerában, míg ugyanazon utca 17 más házában csak négy betegedést eset fordult elő. Mindezen esetekben a kut vize kholera-ürülékekkel állott összeköttetésben.

Kevésbé bizonyos az, hogy vajjon a kholerabeteg hullája bir-e fertőző képességgel. Láttuk ugyan, hogy keleten a hullák szállítása bucsu közben egyike a járvány erősítő okainak. Az Egyesült-államok hadseregében is egy egész helyőrséget inficiált volt egy szomszéd helységről behozott hulla. Nálunk azonban, kiváló szakvélemények szerint is, alig képezhet ez komoly veszélyt. Egyébként minden fertőző tárgy bizonyos idejű szabad levegőn állás után elveszté fertőző képességét. A konstantinápolyi konferencia megállapíthatni vélte azt az időt is, mely alatt a hatálytalanság teljessé lesz. Ez azonban ép oly kevéssé vehető bizonyosra, mint az, hogy elzart tárgyaknak ragályozó ereje meddig áll fenn?

A Kholera FRANCZIAORSZÁGBAN.

Választási mozgalmak s antiszemitizmus ma már jóformán úgy tűnnek fel, mint valami álmok. Újságolvasó ember, még ha a nagy megleben nincs is kedve idegen dolgokkal foglalkozni, kénytelen minduntalan a kholerára gondolni, mivel naponként hasábszáma közlik róla a híreket s a különböző, sokszor egymásnak ellenmondó tanácsokat. Késztetelen, hogy a pusztító ragály, mely a napjainkban oly nagy híre vergődött porosz orvos, Koch felfedezése daczára még most is rejtélyes s e mellett teljesen visszataszító lefolyású, nem kis mértékben aggasztja az embereket. Beszélük ugyan, hogy a francziák túlságosan megrémültek (pedig ismert dolog, hogy a kholerának egyik legrövidebb ellenszere, hogy nem kell felni töle), daczára annak, hogy mindeddig teljes határozottsággal csak két, már régóta elzart városban van észlelhető kholera s más helyeken — talán Olaszország egy pár parti városát kivéve — a kholerahírek alaptalanoknak bizonyultak: de azért mindenkinek titkos gondolata csak az, hogy e borzasztó járvány előbb-utóbb eljő hozzánk is, mint azelőtt s kisdíri a maga adóját emberéletben. Híres orvosok kiknek nézeteit most egyremásra felelevenítük, különféle intézkedéseket ajánlanak a járvány terjedésének megállítására, de csaknem mind megegyeznek abban, hogy ez intézkedések a különösen a régi eljárások elégtelenek s mindamellett «az emberek megnyugtató» végett most is elkövetnek mindent, a mivel már félszázad óta kinezák kholera alkalmával az utasokat. Toulonban nagy tüzeket raknak, Marseilleben, a kikötőben vesztgázra alkalmazzák, a kholerában elhunytak holmait elégetik, más helyeken a járványos helyről jött leveleket lyukasztják át, sőt magukat az utasokat is megfűstölnek, azt híven, hogy ez által már veszélytelennek teszik őket.

Ily óvatossági intézkedéseket ábrázol mai számunk képespörtyje. Némelyik kissé komikus is. A párisi pályaudvar füstölő eszközei, a marseille-i vesztgáz, hol a kereskedőhajók jámbor tisztjei, mint valami veszedelmes vadállatok, csak távolról, vasrostély mellől beszélhetnek hozzá-

juk siető nejeikkel s gyermekeikkel, egészen idegenszerű hatást gyakorolnak a nézőre épen abban a korban, midőn az orvosi tudomány már-már minden hókuspuskuszról képes volt megszabadulni. S késztetelen, hogy e rendszabályok által nem érik el azok főcélját: a kedélyek megnyugtatósát. Marseilleből, de még inkább Toulonból, szörik, a ki csak teheti. Mondják, hogy ez utóbbi helyről már közel 50,000 ember költözött ki s egész utczák teljesen néptelenek s a gyárak szünelnek. Csak az arzenál megszőkött munkásainak s ezek családjainak száma körülbelül 10,000-et tesz. Még az orvosok közül is sokan rémületben vannak, a kórházi ápolók felmondták a szolgálatot és sok dolgot fejeznekek által kell végezneti. A nagykevények egy része már a mult hóban ment el, midőn más országokkal még teljesen nyílt volt a közlekedés, s így ezek nagyon könnyen elvihetik a veszély magvát. Legtöbben menekültek Párisba s így igen természetesen, hogy a világárosban nagy aggodalommal néznek a jövő elé. Minden, a ragály fészkeiből vagy gyanus helyről jövő utas kénytelen a váróteremben «nitrosyl-kéneg»-gőzt lehelni be félórán át, mely szeszlámpák lángjára nagy urnákban melegítetik. A terem padlóján friss fűrészpör van, melyet az utazók eltávolítása után összeszepernek s elégetnek. Az utascsomagokat az állami egészségügyi bizottság s városi tanács megbízottjai jelenlétében bontják föl s fűstölnek meg; vannak tárgyak, melyeket óvatossági szempontból meg is égetnek.

A kholera mult hó elején jöhetett be Toulonba. Valószínű, hogy a Tonkingból hazatérő katonák hozták be, de vajjon Kelet-Ázsiából, vagy csak Suezből, még nincs eldöntve. Az első feltűnést keltett haláleset 19-en volt, de csak e hó 4-ike óta kezd a járvány nagyobb mértékben terjedni. Jelenleg napjára 20—25 halott esik. E szám nem nagy ily jelentékeny városokban (Marseille majd oly népes, mint Budapest s Toulon rendes népessége is jóval felülhaladja Szegedet), de mégis elég nagy, különösen ha a sok elköltözöttre gondolunk s elég nagy arra, hogy e járványnak, melynek veszélyes ársiai jellegét ma már alig vonja valaki kétségbe, elterjedését más vidékre s más országokba meg lehessen átvinni. Különösen Marseille, melyet jelenleg Európában London, Liverpool s Amsterdam után a negyedik kereskedő városnak tartanak, oly élénk összeköttetésben áll a művelt világ minden részével s oly sok idegen tartózkodik benne folytonosan (legközelebb is 4000 olasz munkás menekült innen vissza hazájába), hogy a ragály terjedésének veszélye igen nagy s Európa minden népének s kormányának kötelességében áll, hogy legalább annyit megtegyen ellene, a mennyit az orvosi tudomány némi valószínűséggel előszerűen mondhat.

SZEGÉNY-MENHELYEK NÁLUNK ÉS PARISBAN.

Valahányszor járvány vagy országos kiállítás látogat meg, mindannyiszor fölmerül a fővárosi lakásügy kérdése, szomorú állapota és rendezésének elodázhatalan szükségessége. Ezuttal mindkét ok fennforog arra, hogy Budapest lakásügyi viszonyai a szokottnál élénkebb figyelem tárgyát képezzék. Az évi statisztikai kimutatások megdöbbentő képeket tárnak fel azokról a jelenségekről, melyek egy gyors fejlődést vevő világáros életének szimpomái. Mult év augusztus havában, mely hó tehát nem is ugy nevezett költözökös hónap, 45,000 ember változtatott Budapest lakását. Mindenesetre levonandó e számból a szünidőre utazó iskolai ifjúság, valamint a rendes nyaraló és fürdőző közönség kontingense is, de a szám még e levonások mellett is csaknem óriásinak tekinthető s jellemzi a fővárosi lakásviszonyok példátlan ingatagságát.

De hát hol nyaral és hol fürdőzik ama szerencsétlenek ezre meg ezre, mely részint munkát keresni, részint a kalandos és semmittevő élet csábjaitól vonzatra jön a fővárosba, itt napról-napra él, és se biztos hajlék, se biztos kenyér felett nem rendelkezik! Ijesztő adatokat sorol fel erre nézve a főváros kiváló statisztikusa, Körösy. A városliget és a városmajor fasorain kívül, melyek az éjnek bizonyos órájában láthatatlan és gyanus csoportoktól népesülnek meg, egy-egy pince, hordó, barlang és

sziklaüreg a Gellérthegyen is kényszerlakásokul szolgálnak a főváros nyomorultjainak

Bármilyen leszűkítők legyenek is ez adatok fővárosunk lakásügyi viszonyai tekintetében, még sokkal kedvezőtlenebbeknek tűnnek fel azokat a koronkénti kiürítéseknek szükségére. Ama városrész, mely a Margitidőn innen és túl a Duna bal partján elterül, ijesztő példáját mutatja a lakások túltömöttségének. Csofalatos, hogy nálunk az éjnek főlvaltva egy-egy igazgatósági tag ügyel föl, a felelős felügyelők pedig felfizetéses egyének, kik szintén jóindulatot erélylyel tudnak párosítani. Míg az angol munkásházakban az illető belépőnek előlétele után a legfontosabb tudakozódások történnek, addig a franczia menházaknál nem fordul elő ez az eset. Odamegy egyszerűen a felügyelő íróasztalához, megmondja neki nevét, átadja irományait s elmond bármily tetszés szerinti történetét életéből, vagy ha könyveskéje van, azt nyújtja által. Ha nincs, a bizottság látja el vele, s ezzel is segít helyzetén. Kap aztán egy alvásra szóló jegyet s egy fürdőjegyet, melyet oly sokra becsülnek, hogy sokan csakis a fürdőt veszik igénybe s azzal tovább mennek. Ha nagyon rosszul megy a dolga, odasug valamit a tisztviselő fölébe, s utalványt kap egy levestre, vagy egy falat kenyérré is. Utolsó évben a bizottság 37 ezer ágyjegyet, közel harmincezer kenyérjegyet s 18,700 levejegyet osztott ki.

A berendezés lehető egyszerű, az ágyzerkezet vasból van, a matrácok szalmával tömve, a szappan pedig a fürdőszobában fél folyós állapotban van, mert szilárd alakban rendesen ellopják. Van könyvtár is, s a kik irni akarnak, azokat tollal, tintával és papírral látják el, meg a levelek: s megbélyegzik számukra s úgy küldik postára, a nélkül, hogy előbb elolvassák tartalmát.

Fontos helyiség a «pouaillerie», mely szó ösztintet fejezi ki a bizonyos állatoktól való mentesítés művelését. Itt tisztogatják a ruhákat, mi alatt tulajdonosaik ágyban szenderegnek. Kilencz órákor bejő az esti látogató, néhány szót mond a nehéz munka feladatáról, a lemondásról és az élet küzdelmeiről, aztán elmondja a miatynakot és az üdvözlőgy Mária, melyeket nem köteles mindenki után mondani, mert kerülni szeretik az álszenteskedést. Mindazonáltal oly nagy ez emberekben a vallásos hajlam, hogy csaknem mindenki feláll s utána rebegi az imádság szavait.

Szabályként van kimondva, épen úgy mint nálunk, hogy ugyanazon egyén egyszerre csak három egymásra következő éjén fogadhat be, s utolsó bennléte után három hóig nem vehető többé fel. Mindazonáltal a szabály e merevségén tágitani szoktak igazi szükség esetében, s akkor, ha nem csavargókkal, hanem komoly munkát kereső egyékekkel van dolguk. Mint általában, úgy a párisi menházakban is minden nemzetbeli egyének elfogadtatnak, francziák és belgák után azonban legtöbbent jelentkező németek és svájczok. A segély, melyet nyújtanak, nemcsak humanus, de közrendészeti tekintetben is föltéttes sikeres, mert azonkívül, hogy egyeseket tisztességes munkához segítenek, távol tartják az utcától azokat, kiket a kóbörgás büntetkeire csábíthatna. Segíteni valakin, hogy magán segíthessen, ez az ilymű intézeteknek jelszava. Néha egy idejekorán kinyújtott kar elég arra, hogy megmentsen egy életet.

A mi a nők menhelyét, a Hospitalité de Nuit-t illeti, ez 1780-ban alakult beteg gyermekek segélyezésére. XVI. Lajos ötszáz frankal támogatta havonként, de mikor a monarchia összeomlott, az is feloszlott. Tudjuk, hogy a forradalmi kormányok kiméletlenül jártak el a felekezeti alapítványokkal szemben. Mindent szekularizáltak s a direktórium feneketlen erőszébebe tüntettek el. Nemsokára azonban a női menhely is újra feltámadt s életrevalóságának élénk tanujelét adja az által, hogy csak a mult évben két és egyharmad millió tányér levest osztott ki.

Elismert dolog egyébként, hogy Párisban a jótékonyk ügye kitűnően van szervezve. Nagyobb része azonban papok és apácák kezében van, a mi nem is esoda, tekintve, hogy Franciaország ma is kiválóan katolikus állam. De a papok és jesuiták soha sem mulasztják el a hivallás iránti kérdésköndni, ha valami szíveséget akarnak tenni. Ép azért nagyon megnyugtató, hogy a Párisban jelenleg létező éji menhelyek mind felekezeti közeli jele-

szervezőségének minden ágyműje és konyhafőszereleése Des Cars gróf és a bizottság tulajdonába került, mely ennél fogva fokozottabb arányokban folytathatta áldásos működését.

Hét órákor nyílnak meg a kapuk az érkezők előtt, kilencz óra után pedig senkit sem fogadnak többé be, legfőkébb kivételes esetekben. A férfi-menhelyek mindenikében, melyeknek száma három, ötszáz ágyval, míg a nőké kettő — minden éjjel főlvaltva egy-egy igazgatósági tag ügyel föl, a felelős felügyelők pedig felfizetéses egyének, kik szintén jóindulatot erélylyel tudnak párosítani. Míg az angol munkásházakban az illető belépőnek előlétele után a legfontosabb tudakozódások történnek, addig a franczia menházaknál nem fordul elő ez az eset. Odamegy egyszerűen a felügyelő íróasztalához, megmondja neki nevét, átadja irományait s elmond bármily tetszés szerinti történetét életéből, vagy ha könyveskéje van, azt nyújtja által. Ha nincs, a bizottság látja el vele, s ezzel is segít helyzetén. Kap aztán egy alvásra szóló jegyet s egy fürdőjegyet, melyet oly sokra becsülnek, hogy sokan csakis a fürdőt veszik igénybe s azzal tovább mennek. Ha nagyon rosszul megy a dolga, odasug valamit a tisztviselő fölébe, s utalványt kap egy levestre, vagy egy falat kenyérré is. Utolsó évben a bizottság 37 ezer ágyjegyet, közel harmincezer kenyérjegyet s 18,700 levejegyet osztott ki.

A berendezés lehető egyszerű, az ágyzerkezet vasból van, a matrácok szalmával tömve, a szappan pedig a fürdőszobában fél folyós állapotban van, mert szilárd alakban rendesen ellopják. Van könyvtár is, s a kik irni akarnak, azokat tollal, tintával és papírral látják el, meg a levelek: s megbélyegzik számukra s úgy küldik postára, a nélkül, hogy előbb elolvassák tartalmát.

Fontos helyiség a «pouaillerie», mely szó ösztintet fejezi ki a bizonyos állatoktól való mentesítés művelését. Itt tisztogatják a ruhákat, mi alatt tulajdonosaik ágyban szenderegnek. Kilencz órákor bejő az esti látogató, néhány szót mond a nehéz munka feladatáról, a lemondásról és az élet küzdelmeiről, aztán elmondja a miatynakot és az üdvözlőgy Mária, melyeket nem köteles mindenki után mondani, mert kerülni szeretik az álszenteskedést. Mindazonáltal oly nagy ez emberekben a vallásos hajlam, hogy csaknem mindenki feláll s utána rebegi az imádság szavait.

Szabályként van kimondva, épen úgy mint nálunk, hogy ugyanazon egyén egyszerre csak három egymásra következő éjén fogadhat be, s utolsó bennléte után három hóig nem vehető többé fel. Mindazonáltal a szabály e merevségén tágitani szoktak igazi szükség esetében, s akkor, ha nem csavargókkal, hanem komoly munkát kereső egyékekkel van dolguk.

Mint általában, úgy a párisi menházakban is minden nemzetbeli egyének elfogadtatnak, francziák és belgák után azonban legtöbbent jelentkező németek és svájczok. A segély, melyet nyújtanak, nemcsak humanus, de közrendészeti tekintetben is föltéttes sikeres, mert azonkívül, hogy egyeseket tisztességes munkához segítenek, távol tartják az utcától azokat, kiket a kóbörgás büntetkeire csábíthatna. Segíteni valakin, hogy magán segíthessen, ez az ilymű intézeteknek jelszava. Néha egy idejekorán kinyújtott kar elég arra, hogy megmentsen egy életet.

A mi a nők menhelyét, a Hospitalité de Nuit-t illeti, ez 1780-ban alakult beteg gyermekek segélyezésére. XVI. Lajos ötszáz frankal támogatta havonként, de mikor a monarchia összeomlott, az is feloszlott. Tudjuk, hogy a forradalmi kormányok kiméletlenül jártak el a felekezeti alapítványokkal szemben. Mindent szekularizáltak s a direktórium feneketlen erőszébebe tüntettek el. Nemsokára azonban a női menhely is újra feltámadt s életrevalóságának élénk tanujelét adja az által, hogy csak a mult évben két és egyharmad millió tányér levest osztott ki.

Elismert dolog egyébként, hogy Párisban a jótékonyk ügye kitűnően van szervezve. Nagyobb része azonban papok és apácák kezében van, a mi nem is esoda, tekintve, hogy Franciaország ma is kiválóan katolikus állam. De a papok és jesuiták soha sem mulasztják el a hivallás iránti kérdésköndni, ha valami szíveséget akarnak tenni. Ép azért nagyon megnyugtató, hogy a Párisban jelenleg létező éji menhelyek mind felekezeti közeli jele-

güek, sőt nagyobb része világi igazgatás alatt is áll. És az igazgatóság közvetlen részvevője a felügyeletben az, a mi rendkívül üdvőseinek bizonyult és mint mindenütt, úgy nálunk is utánzandó.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«Az osztrák-magyar monarchia írásban és képekben» című, Rudolf trónörökös főherczeg ő fensége cédnősege alatt megjelenő népmései munka magyar részének felügyelő bizottsága, július 12-én alakuló gyűlést tartott a nemzeti muzeumi igazgatóság szallásán. A bizottság tagjaiul fölkérték: Haynald Lajos bibornok-érsek (elnök), Pulszky Ferencz (alelnök); továbbá: Benczur Gyula, Hunfalvy János, Ipolyi Arnold püspök, Jókai Mór, Keglevich István gróf, Keleti Gusztáv, Miskatovics József (Horvátország-ból), Nagy Miklós, Pulszky Károly, Szabó Károly, Torma Károly, Zichy Jenő gróf. Az alakuló gyűlésen, melyre a bizottság tagjai nagy számmal jelentek meg, az elnöki székét Haynald bibornok-érsek foglalta el, a jegyzői teendőket pedig Nagy Miklós bíztott meg. A bizottság megalakulván, Jókai Mór mindenekelőtt azt jelentette be, hogy ő fensége Rudolf trónörökös főherczeg megbízásából az «Osztrák-magyar monarchia írásban és képekben» osztrák részének szerkesztője, Weilen J. kormánytanácsos, a Budapesti felügyelő magyar bizottság alakuló gyűlése alkalmából a következő levelet intézte Jókai Mórhoz, a magyar rész szerkesztőjéhez:

«Tisztelet uram és barátom! Ő cs. kir. fensége, Rudolf trónörökös főherczeg urunk f. hó 6-án vasárnap, mint régebben meg lett állapítva, ő fensége kíséretében, Pórába utazik. Ő fensége élenken sajnálja, hogy az osztrák-magyar monarchia című népmései munka magyar részére felügyelő szerkesztősi bizottságnak alakulásában személyesen részt nem vehet, s meghagyta nekem, hogy őnt felkérjem: fejezze ki ő fensége legmagasabb nevében, minden a gyűlésben résztvevő tagoknak szíves üdvözlését, s legmelegebb köszönetét azon szeretetreméltó készségért, melylyel a hazafias irodalmi vállalat előmozdítására vállalkozni sziveskedtek. Fogadja stb. Weilen József».

A bizottság örömmel vette tudomást ő fensége nek ez üzenetét és Haynald bibornok-érsek indítványára Jókai Mór kérte föl, hogy a trónörökös üdvözlétéért a bizottság halás köszönetének kifejezését közzétesse. A bizottság ezután azonnal munkájához fogott, s megkezdte tanácskozásait a munka programjának végleges megállapítása fölött.

A Franklin-társulat kiadásában ismét közérdekű több könyv hagyta el a sajtót, különböző igények számára.

Jókai «A magyar nemzet története» című munkájából megjelent a második kötet. Az első kötet több éve már, hogy a közönség kezében forog, a szó szoros értelmében. A legolvasottabb könyvek egyike lett, több kiadást megért. Népszerű rajzokban, költői melegséggel, ékes tollal írva mutatja be történelmünk eseményeit, alakjait; egyes epizódok sokszor egész korok szellemét feltűntetik. A költő ezúttal világos és a közönség is megértette: minél vonzóbbá tenni a hazai történelmet, mint olvasmányt. Nem krónikát adni, hanem költői művet, s a regényesség színével is megélni a történeti fejezeteket; annál inkább hatnak, annál inkább megmaradnak az emlékezetben. Így írta meg Jókai az első kötetben a magyarok és a haza történetét a legrégibb időtől kezdve a mohácsi vészig: így folytatja most egy szomorú korszakunk végig: a török hódítás, a vallási üldözések korszakán, egészen a szatmári békekötésig. Az utolsó fejezet (nyolczvannegy fejezetről áll az egész) «Rodostó», a Rákóczi szabadságharcának utolsó állomása. Hátra van még az újabb korszak, a nemzeti ébredés és az irodalom küzdelmei. Várjuk ennek megírását is Jókaitól. A nagy közönség, az ifjúság nemes olvasmánya marad mindig ez a munka, regényes rajzaival, költői és hazafias szellemével. A kiállítás díszes; 319 oldalra terjed, s ezimlapja mellett van Wagner Sándor muzeumi festménye után «Dugovics Titusz Belgrád falán.» Ára 2 frt.

Az Orosz könyvtárból, melyet Gyulai Pál szerkeszt, hét füzet (175—181) jut az olvasó kezébe.

A sorozatot egy kisebb tanulmány nyitja meg *«A nemzetgazdaság a klasszikai ó-korban»*, írta Roscher Vilmos, németből fordította L. Á.; ára 20 kr. Ezután regények következnek; a francia irodalom jelenleg szívesen olvasott Theuriet és Malot Hector tollából egy-egy; mind kettő Sz. E. fordításában. Theuriettől *«A hablény»*, elbeszélés; ára 30 kr.; Malot-tól *«A szépség csodája»*, regény egy kötetben, ára 80 kr. A német irodalomban hírnévre kapott Ebers György történeti regényei közül *«Egy szó»* cím alatt egyik újabb művét találja a regénykedvelő közönség; fordította Kaczány Géza; ára 80 kr. Az angol-irodalomban a mult évtizedekben működött és kedvelt Gaskellnél pedig Belényesi Gábor fordította le a *«Cranford»* című regényt, melyet bizonyára magyarul is szívesen olvasnak; ára 60 kr. Itt van a sorozatban Wieland híres szatirikus műve *«Az abderiták»* is, melyben a neves német író kora felszeregeit, a szűkfűjűséget, a nyárspolgári nagyzást és szellemi korlátolttságot teszi nevétségessé. Fordította Farkas Albert; ára 1 frt. Végül Gyöngyösi Istvánnak, a régi jó magyar poétának eddig még sehol meg nem jelent, csak kivonatos közlésekből ismert nagyobb verses művét kapjuk: *«Thokoly Imre és Zrínyi Ilona házasságáról»*, melyet egykorú kéziratóból és jegyzetekkel ellátva Háhn Adolf bocsát közre. Alkalmi költemény, de nem csupán az alkalmat ünnepli, hanem annak hőseit egy elbeszélés központjára teszi Vénussal együtt, s Thokoly dicsőségének emléke és viselt dolgának folyása közé szimbolikus eseményeket is sző. Gyöngyösi e művében is lyrai és szerelmi költő maradvány. Az irodalomtörténet szintén érdekes fűzet ára 30 kr.

Két jó iskolai könyv is van a Franklin-társulat újabb kiadványai közt: *«Ábrázoló Mértan»*, ipariskolák és a polgári iskola III. osztálya számára; írta Perjessy Lajos polgári iskolai tanár. A mult évben jelent meg belőle az első rész, most pedig a második, százhát ábrával; ára 80 kr. — Dr. Roth Samu löcsei főreáliskola tanártól második kiadást ért meg az *«Ácsány és földtan»* című, a realiskolák VII-ik osztálya számára való tankönyv, mely a legújabb realiskolai tantervhez alkalmazott átdolgozásban jut most használatba. Számos illusztráció és ábra szolgál felvilágosítól. Ára 1 frt. 40 kr.

Jogi művek a következők: *Magyar császártörvény*, (az 1881-ik XVII. törvényekig), az összehasonlító jogtudomány igényeinek figyelembe vételével írta dr. Herczeg Mihály, egyetemi tanár. Második rész, mely az alaki jogot adja, bő jegyzetekkel és utalásokkal. Ára 1 frt. 40 kr. *Igazságügyminiszeri rendeletek az 1881—83 évekről*; ára 60 kr. *Dönténytár*, a m. k. kuria elvi jelentőségű határozatai. Kiadja a *«Jogtudományi Közlöny»* szerkesztősége; új folyam, VII. kötet. Ára 2 frt.

Magyar történelmi életrajzok. A tud. akadémia s történelmi társulat már régen elhatározták olyan vállalat megindítását, mely a magyar történelem kiválóbb férfi- és nőalakjainak élet- és jellemrajzát önálló kutatások alapján a művelt nagy közönség számára készült monografiákban adja elő. Az első évfolyam számára a munkák már el vannak fogadva s az egyes kötetek kiadása még a télen megkezdődik. Különös gondot fordítanak a vállalat külső kiállítására és gazdag illusztrálására. Korábbi történelmi illusztrációk, arcképek, várak, városok képei, nevezetes egyéniségek után visszamaradt értékes vagy figyelemre méltó emléktárgyak, aláírásaik és levelek pontos hasonmásai stb. vétetnek fel a gyűjteménybe. E célból már eddig a radványi és zay-ugróci kastély gazdag gyűjteményéből számos igen értékes tárgyat rajzoltak le. A szerkesztés kitünő tudósunkra Szilágyi Sándorra van bízva, ki teljes buzgalommal azon fáradozik, hogy a vállalat egyes kötetei a tél folyamán megjelenhessenek. Az előfizetési felhívás a részletes tervrajzzal és számos képmutatvánnyal az ősz elején fog közrebocsáttatni.

Kőrösi Csoma Sándor életrajzát már befejezte érdekes tudósunk, Duka Tivadar, ki abból felolvasást is tartott a londoni Royal Asiatic Societyben. Angolul is elkészült, mert híres utazó hazánkfiának működése az angolokat is mélyen érdekli. A mű Csomának akadémiaián által kiadandó munkáinak bevezetéseül fog szolgálni. Duka több fejezetet bemutatott londoni honfitársainak egy barátságos körében, mely házánál gyűlt össze. A jeles biográfia híven tükrözi Kőrösi Csoma Sándor életét s működését kritikailag méltatja. Harminez évi kutatásnak és Kőrösi életadatai szorgalmas, gyakran fáradságos összeállításának eredménye. — A felolvasás után

Duka Tivadarné urnó barátságos estebédhez hívta meg férje vendégeit. A háziasszony volt az, a ki Kőrösi életrajzának angol szövegét férje elbeszélései után elkészítette. Duka Tivadar éppen e napon ünneplé születésének 60-dik évfordulóját. A kis magyar családi kör nagy melegséggel üdvözölte a derék házigazdát.

A képzőművészeti társulat közleményeiből megjelent az 1884-ik évről szóló, mely az elmúlt évről ad számot. Közi Ipolyi elnöknek a közgyűlésen tartott nagy beszédét, mely magában foglalja a képzőművészeti mozgalmak legutóbbi eseményeit; közli továbbá a jelentéseket, a műcsarnok kiállításának jegyzékét néhány mű tárgyának rajzával, s annak kimutatásával, hogy a kiállításból 154 képet vettek meg, a mi elég örvendetes. Végül a magyar festők, szobrászok és metszők neve van összeállítva. Száz-harminczra megy számuk.

A «Magyar-olasz szótár», melyet Lengyel János igazgató tanító s Benkő, Donáth, Karolyák és Szigárdó Zoltán állami fiúiskolai tanítók állítottak össze, Fiumében megjelent 448 lapra terjedő kötetben. Az ottani Mohovich-féle könyvnyomda állítja ki s kapható 1 frt 80 kr-ért Dase Gusztáv fiunei s Aigner Lajos budapesti könyvárusoknál. A házagptóló szótár «olasz-magyar» része a jövő tanév folyamán jelenik meg.

Folyóiratok. A *«Philologiai Közlöny»* júlini füzetének választékos közleményei közt a nagyobb czikk: *«Örmény tanulmány»* Patrubány Lukástól, *«Erdélyi cigány munda a világ teremtéséről»* Wlaskóczy Henrikől, *«Bessenyei és Destouches»* Petz Gedeontól, *«Pindaros élete és művei»* Fináty Ernőtől, *«Egy újabb adat Gyöngyösi István munkásságához»*, *«Faust hatása az Ember tragédiájára»* Gajári Lajostól, ki felmutatni törekszik a helyeket, melyek Madách művében a Gótheére emlékeztetnek. Az új fűzet rovataiban pár külföldi mű ismertetését, a keleti Simonides gyászverseinek fordítását Finácy Ernőtől, pár vegyes közlést a könyvészetet találunk. A *«Természettudományi Közlöny»* új számában a sok apróbb közlemény mellett két nagyobb dolgozat van: dr. Laufenauer Károlytól *«A hipnotizmusról és vele rokon ideges tünetmennyekről»* irt nagyváradi munka befejezése, két ábrával, s Gauss Vikortól a *«Quarnero flórájáról»*.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A hírlapkönyvtár ügyében Trefort miniszter a budapesti egyetem rektorához, valamint a nemzeti múzeum igazgatójához rendeletet intézett, mely a valóditást biztosítja s az előmunkálatok megkezdésére nézve figyelemre méltó intézkedéseket tartalmaz. A hírlapkönyvtár alapját tudvalevőleg a nemzeti múzeumban legnagyobb mennyiségben s aránylag legteljesebben levő hírlapgyűjtemény fogja képezni. Most e készlet kiegészítése, rendezése, s a szaktudósok, valamint a nagy közönség számára való hozzáférhetése iránt intézkedett a miniszter. Elrendelte, hogy id. Szinyei József, az ismert szakférfi, először is vegye át a múzeum készletét, állapítsa meg a hiányokat, hogy ezek pótlását mielőbb meg lehessen kezdeni. A hiányok pótlása első sorban az egyetemi és a tud. akadémiai könyvtár hírlapkészletéből történik. A miniszter a nemzeti kaszinó igazgatóságát is felkérte, hogy gazdag hírlapkészletéből lehetőleg segítse elő a hiányok pótlását.

A képzőművészeti társulat alapítói közé lépett Supka Jeromos zirczi főpát, 200 frttal.

Magyar társalgó és segély-egylet alakult Bukarestben, hatvanhárom rendes taggal. Az új egyület célja az összetartás fejlesztése, szegény honfitársak segélyezése és a magyar iparos ifjúság számára vasárnapi iskola felállítás. Azonkívül havi részletfizetésre szavaztunk frangit terjedő kölcsönöket adnak a megszorult önálló iparosoknak. Örökös tiszteletbeli elnöknek Veres Sándor mérnököt választották meg; elnök Vándory Lajos, alelnök Ösz Sándor lett. Dr. Steiner Leon saját házában két termet nygeng enged az együletnek és gondoskodni butorokról, világításról és szolgáltatásról is. Az alakuló gyűlés után a tagok magyaros lakomára gyűltek össze.

A délmagyarországi tanító-egyesület e hó 15-ikén tartotta gyűlését Nagy-Beeskereken, négyszáz részvevő jelenlétében, Schaffer elnöke mellett. A gyűlést Torontálmegey nevében Tullán alispán nagyhatású beszédével, Kuliyai polgármester a város, Bauden igazgató pedig a helyi biztosság nevében üdvözölte. Ezután tárgyalás alá vétettek a tanítói nyugdíj és az ötödéves pótlékok. A gyűlés elhatá-

rozta, hogy a miniszteriumhoz kérvény intéztessek az iránt, hogy a fizetési minimum 600 frtra emeltessek; 30 évi szolgálati idő után a teljes fizetés adassék nyugdíjképen és ötödéves fizetési rendszerezessé. Egy tanítónő, *Dienstl* Emilia, közfegyelenben részesült előadást tartott ily címen: *«A nő a társadalomban»*. A gyűlés lakoma követte, azután a kiállításokat tekintették meg. A kiállításban részt vettek: a zay-ugróci faragó iskola, a bányi-hunyádi gyermekjáték-készítő intézet, a helybeli női iskolák. Ezenkívül volt érdekes tanszerkiállítás is. Este a vendégek tiszteletére színi előadást és táncmulatságot rendeztek.

MI UJSÁG?

József főherczeg az alsuthi segélyegylet közgyűlésén az idén nem jelenhetett meg, mert Pauer püspök éppen vendége volt az nap. A főherczeg azonban sietett kimenteni elmaradását a következő levéllel:

«Tiszteletes Mészöl helybeli református lelkes urnak, Acsuthon; tartalma 300 frt. Acsuthon, 1884. 7/1. Kedves tiszteletes urnam! Ha az ember hibát követ el, legjobb azt rögtön bevallani. Tegnapelőtt és tegnap a püspök itt lévén, katonaletemre szegyen, de igaz, elfelejtettem a segélyző-egylet közgyűlését. Ma reggel nézve naptáramat, ott találtam jegyzetemet: 6-án 3 óra d. u. Ezerszer bocsánatot kérek, végtelenül sajnálom e megbocsáthatatlan feledékenységemet. A mellékletben küldöm azt a 300 frtot, a mit személyesen akartam a közgyűlésnek átadni, emberbaráti szép czélja támogatására. Legyen szíves az egyület tudatni, hogy nem rosszakarattal maradtam el. Maradok váltig őszinte tisztelője József főherczeg.»

Az írók és művészek társaságának kiránduló tagjai mindenütt figyelmet és vendégszeretetet találtak, jelöl az érdeklődésnek, melylyel a közönség az irodalom és művészetek iránt viseltetik. A kirándulás Debreczennél ért véget e hó 17-én.

Munkács vidékén a szolványi fürdő is folkereszték, hol a munkácsi állandó színház javára hangversenyt is rendeztek. Munkács után Beregszász következett, hová e hó 11-én reggel érkeztek s a meghívásán tartottak pihenőt, ott volt a villás reggeli is, melynél úri hölgyek szolgálták föl. A reggeli és a város megtekintése után ismét vasútra ültek, s Máramarosba indultak. Huszon Mihálka alispán üdvözölte őket. Megnézték a vármarokot. Máramaros-Szigetig egy állomáson sem hiányzott a szíves üdvözlés. *M-Szigeten* Várady Gábor mondott meleg isztenthozzát, a mire Paulay Éde választott, s készen tartott fogatokat vitték be a városba a társaságot. Vidám ismerkedési estélylyel végződött jul. 11-ike. Másnap kora reggel a szatnai sóknát nézték meg, melyet villam-világítás és Adda Sándor bányafőnök kalauzálása mellett szemlélhettek végig. A kinstári fűrészgár is elég tanulságos látványt nyújtott. A rónaszéki sóbánya szintén az érdekes élményeket gyarapította. Csak alkonyatkor tértek vissza a városba, hol színházi estélyt rendeztek a vendégek, s jótékony czélra 600 frtot juttattak. Fái Szerénka és a szavalta Ábrányi Emil prólógját Máramaroshoz és Szigethez, a «magyarság szigete»-hez; Benedek Lajos és Palotai Piroksa k. a. «A fal tövében» vígjátékot adták elő; Szabados és Rausch Károly négykézre zongorizáltak; Gassi és Spányi Irma k. a. dalokat énekeltek; Ábrányi Emilné, Spányi k. a. Hajós és Szendrői «Rigoletto» négyesét mutatták be; Ödly a «Tannhäuser»-ből énekel; Lendvayné asszony és Gyenes pedig «A váróteremben» vígjátékkal érdekesített az estélyt. E hó 13-án folytatták a vidék megtekintését; voltak Kabala-Polyána kies fürdőben. Rahón az oroszok közt, hol a gyermekek már tudnak magyarul. A Tisza hullámain, tutajokon utaztak vissza, a mi négy óráig tartott. Este értek Szigetre, hol az utazikat kivilgították tiszteletükre. A meghívásán pedig bucsu-vacsorát tartottak, melyen egybegyűlt a város színe java. s pohárköszöntés közt hangzott a sok lelkes jó kívánság. E hó 14-én reggel 6 óra után utaztak el Szatmárra, külön vonaton. Ismét a legszebb fogadtatás, melyet Böszörményi polgármester üdvözlő szavai nyitottak meg. Fellobogozott koscsik vitték kit-kit szállására. Délben Kőlcsey Ferenc szobra körül gyűlt össze nagy sokaság, hogy jelen legyen a szobor megkoszoruzásán. A dalárda énekelte, P. Szathmáry Károly pedig hatásos ünnepi szónoklatot mondott s letette a koszort az írók és művészek társaság nevében, a szoborra. Két órákor gazdag lakoma volt a társaság körében, melyen Schlach püspök és Domahidy főispán is megjelent, s ók mondták az első felköszöntőket is. Este a megye árvízkaróslujai javára rendeztek szépen sikerült előadást. Bartók Lajos ez alkalomra prólógot irt, mely az árvízveszélyből merítve az eszmét, Kőlcsey házjáról szól. Palotai Piroksa k. a. szavalta el; s a közönség a szerzővel együtt zajosn kitapsolta. Hajós, Ödly, Gassi, Szendrői, Szigetiné, Spányi Irma énekeltek a közönség köze, Fái Szerénka k. a. szavalással, Rausch zongorán, Máté, István hegedűn. Előadás után a kereskedő-ifjak nyári mulatságára sietett a közönség. Jul. 15-én reggel 9 órákor már Nagy-Károlyban volt a társaság, hol Hegedűs József

polgármester fogadta a vendégeket. Az időzés csak néhány órára volt szava; annál inkább sietették kimutatni a vendéglátás szíveségét. Tizenegy órákor matiné volt a meghááz tervében. Az ének, zene s szavalati részekből álló program minden számát zajosn tapsolták. Délben a kaszinó kertjében lakomát rendeztek, melynek az indulási óra szakított véget. *Debreczenbe* indultak, a kirándulás utolsó pontjára.

A nagy alföldi városba e hó 15-ikén délután érkeztek, és Simonffy polgármester üdvözölte az utasokat, kiknek nevében Degré válaszolt. Este ismerkedési estély volt a «Bika» vendéglő kertjében. Másnap a Csokonay-szobor körül volt ünnepélyes gyűlekezés, hol Lengyel Imre, a fogadó biztosság elnöke, előadta a szobor történetét, Bartók Lajos pedig hazafas beszéddel báberkoszorút tett a szoborra. Majd átmentek a kollégium előtti emléktérbe, a honvéd-emlékhez, aztán megnézték a nagytemplomot, a kollégiumot, ennek könyvtárát, egyes gyűjteményeit, a gazdasági akadémiát. Délben ismét a «Bika» volt a gyűlekezési hely, hol vidám és dús lakoma várt. Révész Bálint ref. püspök tartott eszmegazdag beszédet, a mire Urváry Lajos választott. A pohárköszöntések hosszú sora fűszerezte a lakomát. Lakoma után a népkertbe ment a társaság, innen pedig az úgynevezett «istopály»-ba, mely a ref. templom, a két iskola és az elagottak kórháza menhelyéből álló érdekes telep. A városi elagottak ref. vallású polgárok és nők számára már a reformáció utáni időben alapították az intézetet, mely fele részben az egyház által tartatik fenn. 160 agy férfi és nő él itt, ingyen ellátásban és ipolásban részesülve. Az intézet Könyves Tóth Kálmán felügyelete alatt áll. A vendégek e mellett Tóth Lajos kitünő népsikoláját is megtekintették. Délben bucsu-béd volt a nagyerdőben. A kirándulók rendezték, meghíva rá a debreczeni előkelő köröket és rendezőket. A lakoma kedélyesen folyt. A nap befejezéséül az egész társaság kocskon kivonult a debreczeni gazdasági tanintézet külső gazdaságába, az úgynevezett «Pallag»-ra. Rottler József intéző és Szűcs, Székely, Czako tanárokkal körülvették a vendégeket az egész telepen. A vendégek megnézték a Jókai-kapát és az abból a buzából arattott kalászatokat, melyeket Jókai Mór itt jártában maga kapált meg és készített elő a nemesítésre. Ezzel a kirándulás utolsó epizódja is befejezést nyert. Többen már elutaztak, egy rész meg ott maradt, s kiment a Hortobágyra. A fiz napig tartott utazás és sok szíveség után is a pihenőre már megjött az idő.

Görgey védelmére. Többször írták a lapok az utolsó időkben, hogy régi honvédtisztek nyilatkozatot készülnék kiadni, melyben Görgey Árturht védelmezni fogják az árulás vádjá ellen. Erről újabban a «Fővárosi Lapok»-ban azt olvassuk, hogy a nyilatkozat nemokára csakugyan megjelenik, s arra most gyűjtik össze az aláírásokat.

A nyilatkozat elmondja azt is, mért teszik azt csak most közzé. Eddig lehetett némi mélység arra, hogy nem álltak elő vele, mert a lipotort nemzetnek «bűnbak» kellett; most azonban, midőn a régi honvédek egymás után szállnak a sirba, az önvédelmi harcban tevékeny részt vett, élő tanuk nagy része nem akar azaz a tudattal halni meg, hogy «a hadsereg dicső hadvezérének a honvédség iszonyu vádját előlimentésére a kellő lépéseket meg nem tette». A mozgalomról hibás adatokat írtak eddig. Egy jeles írókat vették gyanuba, hogy ő hívta volna össze a régi honvédek értekezését Görgey rehabilitálása végett. Ellenkezőleg, a régi honvédek hívták meg a jeles író, hogy jelenjen meg közöttük, mert ha nem is volt honvéd, de nyilatkozat lévén szövegben, a stíl, a nyelv oly mesterére szükség lehet. Még május 20-dikán volt ez az értekezlet a sugárúti Leikam-vendéglő hátsó termében. Ott volt Klapka tábornok, ott volt több ezredes, író, hivatalnok, kik egykor mind honvédek voltak. Kimondták, hogy nem annyira személyi, mint nemzeti ügynek tekintik e dolgot, mert szívesen volna az egész nemzetre, ha a történelem azt jegyeznél föl, hogy volt egy dicső korszak, melyben a fővezér árulást követett el, holott az árulás vádját valótlán. Kimondták, hogy az egykori hadvezért nem mentegetik oly hibák ellen, melyeket netán a vezérletben elkövetett s melyek fölött különbözők lehetnek a vélemények; a nyilatkozat csupán az «árulás» (e fekete bűn) vádját ellen leszi irányozva. Elhatározták a nyilatkozatny kiadását s pár hét alatt megállapítják a szöveget is.

A Tóth Kálmán szülőházának emléktáblával való megjelölése alkalmával Baján, szept. hó 21-ik napján tartandó ünnepélyességek sorrendje:

A vendégek fogadtatása a gőzhajó-állomásnál. A közönség reggel 9 órákor a város közgyűlési termében gyűlekezik, hol a polgármester megnyitó beszédet mond. Ellenbeszéd Tóth Kálmán felett, tartja dr. Ferenczy József. Kivonulás Tóth Kálmán szülőházához; itt a dalárda nyitja meg az ünnepélyt a Himmusz elnevezéssel; utána Vadnai Károly tart beszédet, mely alatt az emléktábla lelepleztetik; majd következik az ünnepi óda elszavalása és végül a dalárda éneklé a Szózatot. Délben 1 órákor diadém a lövészkertben. Este 7 órákor hangverseny a «Bármány» szallóda termében, utána táncvigalom.

Az erdélyi bérczek keselyűi. A m.-ludasi indóházban a napokban két nagy szürke saskeselyűt lehetett látni a szálltmányok közt. Mindkettőnek szárnyterjedése 3 méter, magassága 1-5 méter volt; e mindezesre rendkívüli nagyság s szinte karvastagságn csupasz nyak, hatalmas erővel bíró sárgásbarna lábok oly példányokká emelik a lég urnaknak e királyait, minők csak az Alpok legmagasabb csúcsain fordulnak elő. A Mezőségben a mily ritka, ép oly nevezetes vendégek a lehető legrosszabb fogadtatásban részesültek az állomásfőnök: Donhoffor József részéről, ki egyetlen szerencsés lövéssel a négy közül kettőt elejtett a közelebbi m.-gezei határon. Az elhullott lovon vígan lakmározó keselyűk egyikének csőrén át agyába hatolt a posta, míg a másik szárnya tövére kapott oly sebet, melynek következtében nem emelkedhetett fel s csak futásban keresett menedéket, de az oda rohanó főnök azt a puská agyával leterítette. E rendkívüli zsákmányt csak székérre téve szállíhatták a közel eső állomásra, honnan még az nap este Kolozsvárra küldték kitömés végett. Donhoffor a keselyűket a Görgey-Szt.-Imrere leutazó trónörökösnek fogja felajánlani.

A madridi fegyvertár leégése. A madridi Armeria Real, e hó 10-ikén a lángok martaléka lett. Nagy veszteség ez a műtörténet, mert az intézet a világ egyik legelső és legbecesebb gyűjteménye volt. Termeiben 2538 műtárgyat őriztek s ezek között számos óriási műbűesűt és megfizethetlen történelmi értéket. Ott volt Kolumbus fegyverzete, Cid kardja és nyakláncza, Cortez Fernand, a conquistador szab-lyája, valamint Boabdil, az utolsó mór király, V. Károly, I. Ferencz, Don Juan d'Austria stb. fegyverei. Ha a francia megszállások az Armeria nem szenvedett volna oly sokat, most nem volna párra; így a bécsi ambrási és a turini gyűjtemény mellett áll. Az Armeriát a királyi palotától csak egy udvar és egy nagy kaszárnyától csak egy utca választja el s így a tűz támadásakor rögtön volt segítség, mely legalább a legbecesebb emlékeket megmentette. Nagy erőfeszítések után sikerült a lángokat a felső emeletekre szorítani. A fegyverek nagy részét megmentették. Az épen maradt tárgyak közt van a lepantói lobogó, Cid kardja, don Juan d'Austria és V. Károly vértje és sisakja, a híres nyugati goth korona. Sok lobogó azonban elégett és elveszték a pompás gobelinek is a japáni fegyvergyűjteménnyel együtt. A lepantói ütközetben szerepelt híres hajó-lámpák közül három megsemmisült. Az épült teteje és felső emeleti teljesen elhamvadtak, úgy hogy az épületet gerendákkal föl kellett támogatni. A gyűjtemény egy részét már biztos helyre szállították.

Viktor Emánuel szobra és monarkhiának. Monarkhiának Rómában van egy óriási palotája, a Palazzo di Venezia, mely régóta az örök városban tanulmányozó magyar és osztrák képzőművészek lakásai és műtermei gyanánt szolgál. A «Voce della Verità» vatikáni lap most azt írja, hogy Olaszország monarkhiákkal alkudozást folytat a palota megvétele végett, mert kertjében, mely egész a Kapitóliumig terjed, akarja fölállítani Viktor Emánuel szobrát. Az egyházi lap reméli, hogy Ausztria-Magyarország ez célra nem adja el a palotát. Valószínű, hogy más célra sem. A Palazzo di Venezia több békekötés pontjaként kikötött, nagy elvi jelentőségű birtoka a monarkhiának, melyet semmi áron és semmi ürügy alatt nem bocsáthat ki tulajdonából.

A telefon javítása. Protasevics nevű lengyel születési bécsi vegyész oly készüléket talált föl, mely a telefo nhoz alkalmazva fölöllegessé teszi, hogy hallgató csövet használjanak, mert ennek segítségével a telefonon jövő hangot a szobában mindenütt hallhatni. A készülék, melynek *mikrotelefon* a neve, e hó 17-én Budapestén is bemutatta a zenekedvelők termében. Az egész egy kisebb szekrény, oldalt és felül papír-tölcserekkel ellátva. A telefon az operaház szomszédságában levő egyik házal volt összekötve. Tisztán lehetett hallani, mintha csak az ablakon jött volna be, a zenét, a szavaltot és beszédet. Protasevics szombaton, vasárnap és hétfőn este nyilvános előadásokat is fog tartani.

A kholera. A hamaros ijedezés már sokfelé látja a kholerát. Nálunk is, az ország legkülönbözőbb részeiből érkeznek a veszedelem kitörését hirdető hírek. Eddig azonban egyetlen eset sem bizonyult kholerának. Franciaország déli részét még nem birta elhagyni a járvány. Távlatba mutatkozott egy pár szörványos eset, de napok múlva sem követte újabb. Erélyes intézkedés, minthogy az orvosi tudomány ismeri a baj gyökerét, elnyomhatja már esi-

rájában a kholerát; elnyomhatta volna Toulonban is, ha nem titkolják. Toulon és Marseille még mindig a ragály fészke. Tovább onnan nem juthatott mostanig, de e két városban nem is apadt. Toulonban egy-egy nap csökken, de ismét növekszik. E hó 17-én estig 39 halt meg, a legtöbbben, mióta a járvány kitört. Marseilleben e hó 11-én volt a legtöbb halálest: 83, a következő napon 60, jul. 13-án 68, aztán apadt. E hó 16-án 30 halt meg, 16-ikán éjjel és 17-én délelőtt pedig 23.

Irodalmi zsebmetszés. Ifj. Sziklay Károly ur, *Értemények könyve* című kiadandó költeményéből, mutatvánnyul s kiválogatás és közlés végett mintegy nyolcz darabot küldött hozzánk. Mi, első ízben, gyarlóknak találván a beküldött mutatványokat, lapunk 26. számának szerk. mondanivaló közt, a fiatal kezdőt tanulmányra és gyakorlatra utastottuk. Új küldeményt vettünk tőle, ismét öt-hat darabot s ezek közt már találtunk két közelítőt, «Ha nem leszek» és «Száll az idő, eziméket» (1.26.sz.: Szerk. mondanivalók) s egyiket, a «Ha nem leszek» címűt, lapunk 28. számában közöltük is. Azonban pár nap múlva veszzük Nyilas Alajos ref. lelkes ur levelét s mellette — elhunyt testvérre, Nyilas Sámuel, jó nevű költőnk, 1871-ben megjelent költeményeit, — melyeknek második kötete 151. lapján, a «Ha nem leszek» költemény egy pár szónyi változtatással egészen ugy van meg, a mint azt ifj. Sziklay Károly aláírással mi vettük és közöltük.

Hiba, de megbocsátható, hogy a szerkesztőség minden jobb nevű költő minden versére nem emlékszik; de bűn és gyalázat, így visszaelni a szerkesztő és közönség jóhiszeműségével.

Ifj. Sziklay Károly ur eljárását ezennel meg-bélyegezzük s figyelmeztetjük rá szerkesztőtársainkat is. Szerk.

A «Jogtudományi Közlöny» július 11-ik (28-ik) száma a következő tartalommal jelent meg:

Többsé szavazat. Dr. Kunec Ignác poszonyi jogtanártól. — Külföldi jogélet: A svájci szövetséges törvény és a japáni fegyvergyűjteménnyel együtt. A lepantói ütközetben szerepelt híres hajó-lámpák közül három megsemmisült. Az épült teteje és felső emeleti teljesen elhamvadtak, úgy hogy az épületet gerendákkal föl kellett támogatni. A gyűjtemény egy részét már biztos helyre szállították.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási bíróság határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

A kereskedelmi akadémia mai számunkban megjelent hirdetésére figyelmeztetjük tisztelt olvasóinkat.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Szék László, a szabadságharcban honvéd-főhadnagy, gróf Festeticz Taszilo keshelyi uradalomának főpenztárnoka, 54 éves korában, özvegyet s négy kiskoru árva hagyva maga után. — Id. JANCSE SAMUEL, a szabadságharcban tizenhét ütközetben vett részt, s most hat katonaviselt fia vitte örök nyugalma helyére, hová Csik-Szeredán nagy részvét közt kísérték. — Idősb Szabó Pál, kath. főtanító, 1848-iki honvéd, 66 éves korában, Lesence-Istvánban. — HEVÉR ISTVÁN, HEVÉR Géza városi főgyógyász atyja, 76 éves korában, Szabadkán. — POPP JÓZSEF, szakolczai születési hazánkfi, tizenöt évi papság alatt a bécsi miszió-társaság buzgó munkása, 40 éves korában a lazaristák bécsi házában. — ZSARNAY KÁLMÁN, eperjesi ügyvéd s ügyvédkamara irattörnök, Czemeté fürdőben. — JÁRNY JÓZSEF, agg polgár, 76 éves korában, Kisvárdán. — STEIDEMANN KÁROLY LAJOS, a «Ganz és társ» vasszár volt igazgatója, ki egy időben az első magyar vagongyárnak is élén állt, 59 éves korában, Budapestben. — ZSOFONY MIHÁLY, volt mérnök s utóbb postamester, 66 éves korában, Szegeden. — UNGAR SALAMON, a galgóczi izr. elemi főiskola főtanítója, 58 éves korában. — HELD HERMANN, nagyváradi polgár, Faludi Antalnak, a nemzeti színház tagjának édes atyja, 69 éves korában; szintén Nagy-Váradon BALOG ISTVÁN, 17 éves korában. — ILLES GÉZA, a péczeli ref. lelkes 23 éves fia. — TRILHAAS HENRIK, miskolci evang. ápolda-temető gondnok. — STADLER JÓZSEF, polgár, 60 éves korában, Kolozsvárt. — CSÉBI PÖRÖG ALBERT, földbirtokos s hevesmegei volt törvényszéki bíró, 75 éves korában, a máramaromegyei Urmezőn. — KISSALUTY ISTVÁN, ügyvéd, köztisztviselői polgár, 50 éves korában, Pécsen. — DALY ÁSTA, Fiume-megye főorvosa, 68 éves korában, Fiumében.

ÖZV. ZELENKA PALNE szül. Fedor Teréz, 94 éves korában, özvegye 48-ik évében, Miskolcban. — TAIKSI ISTVÁN szül. Nagyfehér Katalin, sok tagu család matrónája, 85 éves korában, Debreczenben. — WAGNER ERNŐ szül. Szabó Karolina, 32 éves korában, Budán. — ÖZV. HORT ANTAL szül. Pártich Róza, 57 éves korában, Szegeden. — HEGEDŰS JÓZSEF szül. Gondos Rozina, 62 éves korában, Szendrőn. — FIKKE ANTAL szül. Dank Ida, 35 éves korában, Aradon. — ÖZV. HODOSY SÁNDOR, Körömdőn. — EREDÉLYI MIHÁLY szül. Hofstetter Ida, 35 éves korában, Nagy-Kanizsán. — VARRÓ SOMÁR szül. Györfy Karolina, a volt országgyűlési képviselő neje, Budapesten. — FREY BÉLA szül. Boileau Marietta, 30 éves korában, Pécsen. — ÖZV. HÜTTER ALAOSZ szül. Wachsmann Etelka, 22 éves korában, az erdélyi Kis-Czágen.

HETI NAPTÁR. Julius hó.

Nap	Katolikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
20 V E 7 Legsz. m. ü. E 6 Illés pr.	8 G Prokóp	27	
21 H Dániel pr. Paulin, Praxed.	9 Pongrácz	28	
22 K Magdolnai M. Magdolnai M.	10 45 vért. N.	29	
23 S Lib., Ap. pk. vt. Apollinár	11 Eufémia	1 Ab. R.	
24 C Krisztina sz. vt. Krisztina	12 Prokóp vt.	2 B. B. h.	
25 P Jakab apost. f. Jakab apostol	13 Gábor főa.	3 Eszter	
26 S Anna B. h. any. Annt	14 Ákília Jé.	4 Sab. H.	

Holdfázisai: ☾ Elsőnegyed 29. 11 ór a 17 pk. fél

Tartalom.

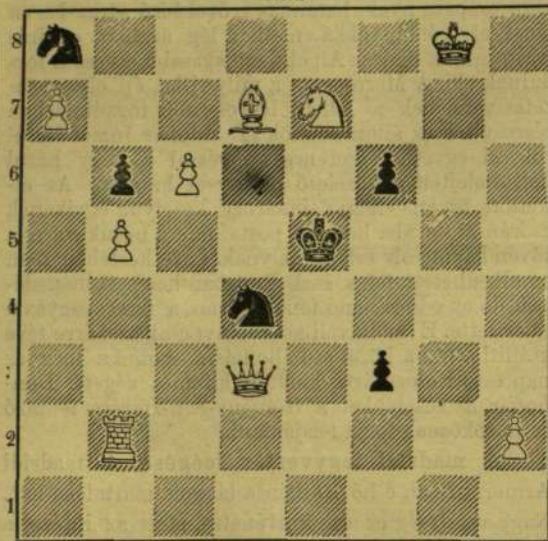
Szöveg: Pekry Lőrincz Petróczy Kata. — Néhány nap Korfuban és néhány óra Albániában. Rudolf főherceg trónörökös keleti utazásából. — Meternich herceg naplója. — Forster Dóra. Angol regény. Irt. *Besant Walter*. — Egy levelezés. — Egy s más a kholeráról. — A kholera Franciaországban. — Szegény-munkások nálunk és Párisban. — Iródom és művészet. — Köztársaság és egyetemen. — Mi újság? — Halálhírek. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Pekry Lőrincz Petróczy Kata Szidónia. Pekry Lőrincz. (A nemzeti múzeum képtár olajfestménye után rajzolta Kinnach László). — Falu Korfa szigetén. Egy Aeskulap-templom romjai. A Hagia-Sofia mezejek. — Várad. — A Korfui sziget. — Forster Dóra. — Kholera-vesztőház Marsellében. Letartóztatott hajótörtek, nejeik és gyermekeik által látogatva. — A kholera Franciaországban. (5 kép.)

SAKKJÁTEK.

1283. sz. feladvány. Planck C.-től.

Száma.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1278. sz. feladvány megfejtése.

Shinkmann N. A.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Vd1—'4	e5—4: (n)
2. Bf6—f7	t. sz.
3. Bf7—e7 matt.	
1. ...	kec—b7 (b)
2. Bf6—f7	t. sz.
3. Vd4—a1—b8 matt.	
1. ...	ke6—d7
2. Vd4—g4	t. sz.
3. Vg4—c8 matt.	

Holnapra fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H., Andorfi S. és Kovács J. Az Erkel-szakkör tagjai: E. K. Debreczenben: Zagyva Imre. Veszprémben: Roland Károly. A pesti sakk-kör.

Morphi Pál, a világhírű sakkjátékos meghalt New-Yorkban e hó 11-én, 47 éves korában. Kreol szülők gyermeke volt s New-Orleansban született. Gyermekkora óta nagy hajlandóságot mutatott oly játékok iránt, melyek különböző kombinációkat igényelnek, és már mint tíz éves gyermek Loewenthal, az európai híres sakkjátékos legyőzte. 1857-ben a New-Yorkban megtartott sakkversenyen ő lett a győztes. E győzelem Európában is nagy nevet szerzett neki. Londonban megküzdött a legnevesebb játékosokkal és majdnem valamennyit legyőzte. Minden sakk-kongresszuson ő győzött. Európában félétől töltött, és azután ismét visszatért Amerikába, hol szülővárosának még ugyanazon évben városi ügyésze lett. 1867-ben Morphi a nyilvánosság előtt visszavonult, később megtelepedett. Azt hiszik, hogy a folytonos kombinációk következtében tébolyodott meg. A sakkjátékokról írt könyve nagy híre jutott.

Felolvas szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Hamisított fekete selyem.

A venni szándékoló kelméből egy mintadarabkát elegetünk, s a netáni hamisított azonnal napfényre jön. Valódi, tisztán festett selyem rögtön fölunkorodik, hamar elalszik, s kevés, egészen világosbarna színű hamut hagy hátra. — Hamisított selyem (mely könnyen szalonnás lesz és török) lassan tovább ég, névszerűen a »végonalak« (ha festékanyaggal erősen vannak nehezítve) tovább pislognak, és sötétbarna hamut hagy hátra, mely a valódi selyemmel ellentétben, nem kunkorodik, hanem meghajlik. Ha a valódi selyem hamuját szétnyomjuk, elporlódik, a hamisított pedig nem. Henneberg G. (kir. udv. szállító) selyemgyári raktára, Zürichben szívesen küld mindenkinek mintákat valódi selyem kelméiből, és szállít egyes öltönyökre és egész végeket, vámentesen a házba, vámszámítás nélkül. Egy levél díja a Schweizba 10 kr.

Kiadó-hivatalkunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

HIRDETÉSEK.

Egy hatszor hasábjott petitor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

MAGYAR LESZÁMITOLÓ ÉS PÉNZVÁLTÓ BANK

Az aratási évad alkalmával ajánljuk a t. cz. tevelők és kereskedők figyelmébe: több mint 400,000 méterháza befogadási képességgel bíró

központi telephely Budapest.

Hat raktári épület és egy nagy gabna Elevator áll készen termények és áruk beraktározására, kezelésére, kiraktározására vagy tovább küldésére a legutányabb díjak mellett.

Ajánlunk olcsó kamatláb mellett előleget a beraktározott, sőt már a czimünkre feladott terményekre.

Elvállaljuk a ránk bízott termények bizományban való eladását akár a vidéki álló árokról, akár pedig raktárainkból. — Ajánljuk továbbá teljesen felszerelt raktárainkat Szegeden, Barcsen és Temesvárt.

Vasúti és gőzhajózási vállalatok részéről fönt elősorolt vállalataink kiváló kedvezményekkel bírnak.

Magyar leszámítoló és pénzváltó bank Budapest.

HAZAI IPAR

RIGLER JÓZSEF EDE

budapesti gyártelepének legnagyobb készítményei

ADRIA

Humorisztikus levélpapír, a »Bolond Istók« és »Borszem Jankó« című humorisztikus életrajzok alkalmával

Ezen kívül ajánlom szintén saját készítményű sárgas angol modoru »Stuart« vagy francia modoru szines levélpapírjaimat jelvényekkel u. m. Pusztai élet. Hangjelző és Virágpósta címűeket vagy pedig jelvények nélkül, melyek szintén nagy választékban kaphatók belvárosi raktárunkban kecskeméti utca 13-dik szám alatt.

Árjegyzékek kívánatra bérmentve. 1430 Gyártelep: VI. rózsá-utca. 55. sugárutól jobbra.

SALICYLSAV-KÉSZÍTMÉNYEK

KIELHAUSER H. GRÁZ.

A Salicylsav már világhírt vívott ki magának mint erjedést és rothadást akadályozó anyag, és nem csak fényesen érvényesül mindennemű belső bajok ellen, hanem ezérlányos összetételben még fölálmulhatlan óvszer a bőrre, hajra és fogakra nézve. Antiseptikus hatása különösen rendkívüli, megakadályozza a sérült szervek rothadását, s ezzel együtt eltűnik az azzal járó kellemetlen szag is.

Salicyl-toilette szappan	darabja ára 35 kr.
toilette-víz	70
fogpor	70
fogpép	60
szájvíz	60
hajkenőcs	50
hintőpor (lábak izzadása ellen)	50

9936 Főraktár Magyarországra nézve: Török J. gyógyszerésznél Budapest, király-utca 12.

Egy egész fogor 55 forint

GRÓSZ LAJOS

a nagyérdemű közönség ek legjobban berendezett fogtechnikai műtermét ajánlja, hol is teljes jótállás mellett mindennemű

műfog és fogor,

valamint műfogas szápadlás (Obturator) a legújabb amerikai mód szerint készítetik. Készítményeinek szoliditása mellett az általa 16 évi gyakorlati bel- és külföldön szerzett tapasztalatok tanuskodnak.

Műterem: Budapest, IV., Magyar-utca 1. sz. a hatvani-utca sarkán. 9808

A BUDAPESTI KERESKEDELMi AKADÉMIA

follyó évi szeptember hó 1-sején huszonnyolczadik évfolyamát nyitja meg. Midőn ezt a szülők és gyámok figyelmébe ajánljuk, megjegyezzük, hogy az intézet célja: a kereskedői pályára lépő fiatal embereket az általános műveltség alapján a kereskedői hivatásra, még pedig ennek felsőbb ágaira is, minden tekintetben alaposan előkészíteni, őket nemcsak értelmi és szaktudományi, hanem erkölcsi és nemzeti irányban is nevelni, és még mielőtt a kereskedésbe lépnének, az iskolától telhetőleg gyakorlati tekintetben is kiképezni. — A három évi tanfolyamból álló intézet igazgatását, szervezését, tantervét, a felvételi feltételeket tárgyzó értesítőt az igazgatóság kívánatra bérmentesen megküldi.

Ugyancsak az igazgatóság készséggel ad felvilágosítást az intézetben fennálló és a fővárosi kereskedő testületek, valamint az intézet vezérbizottsága által alkotott alapítványi tandíjmentes helyeket és a tandíjmentesség elnyerését illetőleg.

Azon ifjak, kik az intézetben érettségi vizsgálatot tesznek, fel vannak jogosítva, hogy hadkötelezettségüket mint egy évi önkényesek teljesítsék. Az intézetrel egy évi kereskedelmi szaktanfolyam áll kapcsolatban, olyan ifjak számára, kik gimnásiumi vagy realiskolai érettségi bizonyítványt nyertek, és tisztán a kereskedelmi szaktudományokat egy év alatt elsajátítani óhajtják.

E tanfolyamról, valamint a vasúti tanfolyamról részletesebb felvilágosítás egyszerű megkeresésre adatik.

Budapesten, (váci körút 23. sz.) 1884 július 20.

A kereskedelmi Akadémia igazgatósága.

»Franklin-Társulat« kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztr. tartományok számára Szelinszki György cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6

A LATIN NYELV SZÓTÁRA.

A KUTFŐKBŐL

A LEGJOBB ÉS LEGÚJABB SZÓTÁRIRODALOMRA TÁMASZKODVA

ÖSSZEÁLLÍTOTTA

Dr. FINÁLY HENRIK.

Ára füzve 10 frt.

67 negyedréti iv.

Félförkötésben 11 frt.

Ceylon és lakói!

Előleges jelentés!

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy július 24-től bezáról. augusztus 6-ig

Ceylonszigetről

nagy embertani és természetrajzi kiállításra leendő

Budapesten, a városligeti állatkertben.

A szingaliak, benszült ceyloniak, 40 személy, férfiak, nők és gyermekek, köztük búvárok, kigyóvadászok és ördögűzők.

20 dolgozó elefánt, tizenkét marha a zebu-fajtából, kocsizás- és lovaglásra.

Néprajzi tárgyak nagyobb számban kiállításra, stb. stb.

Belépti díj, a szingaliak kiállításával együtt, 40 kr., gyermekek 20 kr.

A katonaság belépti díja, őrmestertől lefelé, a rendes belépti díjak felére mérsékelve.

Hagenbeck Károly.

A szingaliak!

Kapható mind. jobb illatszertárban.

Kapható mind. jobb illatszertárban.

A »Franklin-Társulat« kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztr. tartományok számára Szelinszki György cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

Lalla Roukh

KELETI REGE.

Irt. MOORE TAMÁS.

Angolból fordította

LŐRINCZI LEHR ZSIGMOND.

Ára füzve 1 frt 60 kr.

Vászonba kötve 2 frt.

ANDEL J. ÖVSZERE A MOLY ELLEN.

Moly elleni óvszerem a legbiztosabb védelmet nyújtja arra, hogy a teli ruhákba, szőrmékbe, bútorokba, stb. a rendkívül kártékony moly ne fejezje magát; a legbiztosabb és legköltségtelenebb módja van egy óvszerrel a moly elleni védelemre. Ennek birtos hatása teljesen számolható. Ára üvegenként 25, 35, 50 és 70 kr.

ANDEL J. tengertüli rovarpora.

Nem tévesztendő össze a közönséges feregeporral. A tengertüli por direkt készített specialitás s birtos hatású. Alkalmazása új szerkezetű s olcsó 1579

féreg-porzó fecskendő

Által történi. — Az említett por, mondhatni, természetfeletti erővel bír, kiirtja a »voloskát, bolhát, szabóbagart, molykát, legyet és hangyaféregét, egyáltalán az egész féreg létet csodálatos gyorsan, biztosan és pedig olyképp, hogy a féregből semmiféle maradvány sem hagy vissza. Ára üvegenként, 20, 40, 60, 80 kr. és 1 frt. Egy darab féreg-porzó gép ára 45 kr.

Budapest Török J. gyógyszerésznél, király-utca 12.

Továbbá B. Csaba: Badics. Besztercebánya: Göllner. Brassó: Jekelius. Eger: Köllner. Eszék: Dienes. Kalocsa: Horváth. Kecskemét: Katona. Komárom: Kovács. Léva: Medveczky. Losonc: Kirchner. Miskolc: Szabó Gyula. Munkács: Traxler. N. Vár: Molnár. Pozsony: Pistor. R. Szombat: Liszka. Szarvas: Bart. Székesfehérvár: 9804 Diebala. Zólyom: Stech.

Dr. Lengiel F. nyír-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyírből ha annak törzsét megfúrták, kifolyik, ember emlékezet óta a legkínzóbb szépitőszereknek van ismerte; ha pedig e nedv a földalatti utatitása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azzal arccol vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán ez gyöngédebb és fehérebb válik.

E balzsam kisimítja az arcon támadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczsint ad; a bőrnék fehérséget, gyöngédséget és frisséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt a szeplőt, májoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrörököt és minden egyéb bőrrszenynyet eltávolít. Egy korsóval használati utatással együtt 1 frt 50 kr.; postán küldve 10 krral több. Fő letét Magyarországon számárá József, gyógyszerésznél, Budapest király-utca 12. szám. Pozsonyban Pistor József, gyógyszerész, Temesváron Tarcay József gyógyszerész. Zágrábban Mittelbach Zsigmond gyógyszerésznél.

CALDERONI ÉS TÁRSA

látyszereszek Budapest

váci-utca 30. és kis hid-utca 8.

ajánlanak nagy választékban és jutányos áron szemüvegek, orrszeptékek és lorgnetteket, látóeszközöket és kettős tábori látóeszközöket, göröcsöket, higanys- és aneroidegységmérőket, hőmérőket, folyadékmérőket stb.

Árjegyzékek bérmentve küldetnek. 1497

THEDO tanár szakállhagymája,

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növelésére.

Számtalanok vannak még legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállukat csupán a szennel köztönnék. — E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növeszt, úgy hogy általa még 18 éves ifjak is a legrövidebb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, miről a bizonyítványok erei is tanuskodnak.

Eder Ferencz gyógyszerésznek annak Bródnben. A nekem küldött Thedo-féle szakállhagyma kitűnőnek bizonyult, mit köszönöm mellett ezennel tudomásra adok. Miskolc, 1879. sept. 25-én.

Főraktár: Prága. Szives köszönetet a szakállhagymáért; nagyon jónak találatt. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlom. Schwezbach, 1875. febr. 25. Eder Károly s. k. épít. vállalkozó. Főraktár: Pozsonyban Tarcay József, gyógyszerész. Valódi minőségben Budapesten csak Török József gyógyszerésznél király-utca kapható; Pozsonyban Pistor József, gyógyszerész. Miskolcban Tarcay József, gyógyszerész. 1 csomag ára 20 kr.

A MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK 4%-OS NYEREMÉNY-KÖTVÉNYEI.

ALÁÍRÁS MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK

50,000 darab,

egyenként osztr. ért. 100 frtról szóló 4%-os nyeresemény-kötvényeire.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank Budapestén, alapszabályai értelmében és a sorsolási tervnek miniszteri jóváhagyása után a Törvényhatóságoknak, Városoknak, Községeknek és más jogi személyeknek (Társulatoknak stb.) folyóvá tett kölcsönök alapján 40 millió forintnyi o. é. összegben nyeresemény-kötvényeket fog kiadni, a melyekből, ezuttal egyenkint o. é. 100 frtról szóló, **100,000 drb, vagyis 10 millió frt kerül kibocsátás alá.**

Ezen nyeresemény-kötvények bemutatára szólnak, évenként 4%-ot kamatoznak és félévenként, vagyis június 1-én és december 1-én lejáró szelvényekkel vannak ellátva.

A szelvények Budapestén: a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál; Bécsben: az Union-Banknál; Zürichben: a Schweizerische Kreditanstalt című intézetnél és egyéb a bel- és külföldön külön kijelölendő helyeken fognak beváltatni.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank, kötelezi magát arra, hogy ezen kötvények tökeösszegét és a netán reájuk eső nyereseményeket 50 év alatt a m. kir. pénzügyminiszterium által jóváhagyott sorsolási tervhez képest fogja kifizetni.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank, közvetlenül a végleges címletek megjelenése után, meg fogja tenni a szükséges lépéseket az iránt, hogy ezen nyeresemény-kötvényei is, éppen úgy mint záloglevelei az állami pénztáraknál stb. óvadék-képességet nyerjenek.

Évenként egész (1—100-ig terjedő) sorozatokban legalább is annyi nyeresemény-kötvény jut törlesztés alá, a hány kötvényt a sorsolási terv e végre kijelöl.

A sorsolások egy-egy törlesztési- és egy-egy nyeresemény-húzásból állanak.

Az első húzás 1884 szeptember 15-én, az utolsó 1934 május 15-én történik.

Összesen van 115 húzás, melyeknél 100,000 frtos, 50,000 frtos, 35,000 frtos, 20,000 frtos, 3000 frtos, 1500 forintos és 1000 forintos nyeresemények együttvéve o. é. 4.740,000 forintnyi összegben lesznek kihúzva.

Minden nyeresemény-kötvény, ha az már vissza is fizettetett, vagy arra már nyeresemény is esett, részt vesz az összes későbbi nyeresemény-húzásokban, úgy hogy arra ezen nyeresemény-húzások alkalmával mé: egyszer vagy többször eshetik nyeresemény.

Az Union-Bank és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank a kibocsátandó

100,000 darab, egyenkint o. é. 100 frtról szóló, 4%-os nyereseménykötvényt

a Magyar Jelzálog-Hitelbanktól átvették. Ezekből 50,000, egyenkint o. é. 100 frtról szóló drb ezennel nyilvános aláírásra bocsátattak.

Aláírási feltételek:

1. Az aláírás szombaton f. é. július 19-én és hétfőn f. é. július 21-én

BUDAPESTEN: a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál,

a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál,

BÉCSBEN: az Union-Banknál,

az Union-Bank váltóházánál,

PRÁGÁBAN: a Böhmische Escompte-Banknál,

BRÜNNBEN: a Mährische Escompte-Banknál,

GRÁCZBAN: a Steiermärkische Escompte-Bank című intézetnél,

TRIESTBEN: az Union-Bank főkéjénél,

ZÜRICHBEN: a Schweizerische Kredit-Anstalt-nál, továbbá:

BASEL, BERN, ST.-GALLEN, GENÈVE és NEUCHÂTEL, városokban: a Schweizerische Kredit-Anstalt által meghatározott aláírási helyeken, végül

AMSTERDAMBAN: az Amsterdam'sche Bank és a Wertheim és Gompertz bankháznál

a rendes üzleti órákban történik.

2. Az aláírási ár egy-egy kötvény után o. é. 99 frt 50 kr., és a folyó évi június 1-től járó szelvénykamatokban, illetve a külföldi aláírási helyekre nézve, ezen most kitett árak ottani érték szerinti összegében van meghatározva.

3. Minden aláíró a jegyzett névértéknek 10%-át az aláírás alkalmával készpénzben, vagy az aláírás helyén forgalom tárgyát képező, napláról számított biztos értékpapírokban óvadékként letenni tartozik.

4. Túljegyzés esetére a bejelentések leszállítása és e leszállításnak módjai fentartva; a jegyzések eredménye közzhírre fog tetetni.

5. Az aláírásokra eső kötvények ugyanazon helyen, ahol az aláírás történt, egészben vagy részoszegekben az aláírási ár, valamint az átvétel napjáig felszámazott 4%-nyi szelvénykamatok lefizetése mellett, legkésőbb f. é. augusztus 15-ig, az óvadék különben elvesztésének terhe alatt átvendők.

6. Készpénzbeli óvadék, az aláírásra eső egész összeg befizetése esetén azonnal, részbeni átvétel mellett pedig az utólag átvett címletek kiszolgáltatásakor lesz betudva és addig is évi 4%-kal kamatozva.

Értékpapírokban letett óvadék az összes címletek átvétele után adatik vissza.

7. A nyeresemény-kötvények helyett a Magyar Jelzálog-Hitelbank egylőre névértékű 100 frt, 500 frt és 5000 frtról szóló utalványjegyeket ad ki, a melyek f. é. augusztus 20-tól kezdve végleges címletekre fognak becséréltetni. Budapest és Bécs, 1884 július 15-én.

Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank. Union-bank. Magyar Jelzálog-Hitelbank.

30-IK SZÁM. 1884.

BUDAPEST, JULIUS 27.

XXXI. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félre 6

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 2 frt
félre 4

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 3 frt
félre 3

Külföldi előfizetőknek a postai
meghatározott viteldi is csatolandó.

BERECZ ANTAL.

Középiskolai oktatásunk, az utóbbi tíz év alatt, nagy átalakulás küszöbére lépett s azon résznél át is ment. Először a tanárképzés reformja, a mi azelőtt ugyszólván a véletlenre volt bízva, azután a középiskolai törvény vajadásai, melyek végre egy, ha nem is kifogástalan — melyik kompromisszum lehetne az? — de mindenesetre életrevaló s következeiseiben nagyhatású törvényt szültek: oly két mozzanatot, melyek az utóbbi tíz évet korszakalkotóvá teszik a magyar középiskolai oktatás történetében.

Még nagyobb átalakulás — sőt már egészen új teremtet — ment végbe ugyanezen idő alatt leánynevelésünk s oktatásunk terén. A házi nevelés, legfőkébb egy-egy magán-nevelőintézet, amaz egyoldalú s többnyire egy idegen ajkú és szellemű gouvernante kezében, — emez csak a külsőségekre, a látszatra irányuló, mutató, de magyatan: ime leányoktatásunk, a vagyonsabb és miveltebb osztályokban, az utóbbi évtized előtt; míg ma országsszerte a felsőbb leányiskolák a fiúiskolák színvonalával egyenlőek, — s a fővárosban azok mintájára áll a központi felső leányiskola, mely méltán megérdemli, hogy «közép-iskolának» nevezessék abban az értelemben, mint a fiúk gimnáziumai és reáliskolái. Tehát ez is közép-iskolai oktatásunk fejlődésének egy mozzanata s bele illik a tízéves fejlődés keretébe.

E fejlődés előidézésében és irányozásában nem csekély része volt Berecz Antal tanárnak, a ki — éppen tíz év óta — az országos középiskolai tanár-egyesület elnöke lévén, a magyar tanári kart legilletékesebben képviselte s így a tanárképzés, a tanári szolgálati viszonyok s a középiskolai törvény létrejötté körüli kérdésekben mindig meghallgatott és a tárgyalásokra meghíva, saját nézeteinek s a tanárvilág érdekeinek és igényeinek mindig kifejezést adott. S ezért méltán megillette őt tanártársai azon elismerése, mely a tanár-egyesület ez idei közgyűlését rá nézve egy kis jubileummá tette, midőn tizenegyedik ízben választatván elnökké, tíz évi működéséért a jól kiérdemelt elismerés meleg ovációjában részesült.

Még közvetlenebb és behatóbb része volt a leány-oktatás terén az utóbbi évek alatt történt fejlődés és átalakulás előmozdításában. Mint a budapesti felső leányiskola igazgatója, ép oly

buzgalommal odaadással, mint szakértelemmel vezeteti e — nemcsak hazánkban, de a nagyvilágban is pártját ritkító minta-intézetet, melynek létezése Tréfort miniszter kezdeményezésének, első szervezése a korán elhunyt Molnár Aladárnak köszönhető, de melynek mai virágzásában Berecznek van legtöbb érdeme.

Már csak e két téren való működése is elég arra, hogy olvasóink előtt a férfi arczképet bemutassuk, a ki — mint a középiskolai tanár-egyesület elnöke, kártársai bizalmát és tiszteletét oly nagy mértékben, mondhatni osztatlanul bírja; mint a budapesti felső leányiskola igazgatója, fővárosunk legmiveltebb, legvagyonosabb osztályainak növendékleányai kiképzésére hazafias és emberi szellemben oly jótékonyan

hat; s ki mindezek mellett a tudományos irodalomban is, különösen a természetben és a földrajz terén, becsült nevet szerzett magának. Arczképe keret nélkül csak röviden vázoljuk életét.

Berecz Antal 1836 augusztus 16-án született, Boldogon, Pestmegyében. Elemi iskolai bevégezése után a kegyesrendiek pesti főgimnáziumában tanult és 1853-ban maga is e hazafias tanítórend tagjai közé lépett, tanulva és tanítva. Mert alig 20 éves korában már tanáru alkalmazzattott; 1856-ban Magyar-Óvárt, 1857-ben Nagy-Becskereken tanított. 1858-ban a bécsi egyetemre ment, hogy magát a matematikában és a természetben tovább képezze, mint a rend kebelében lehetett; mivel a természettant

BERECZ ANTAL